

**Raport z ewaluacji wewnętrznej
przeprowadzonej
w
Gimnazjum nr 3 im. Polskich Noblistów
w Kaliszu
w roku szkolnym 2014/2015
część I i II**

Skład zespołu ewaluacyjnego :

mgr Agnieszka Wańka

mgr Agnieszka Bartoszek-Grzelak

mgr Beata Baranowska – Graczyk

mgr Beata Grzelak

mgr Agata Górską

mgr Grażyna Dereń - Jamnicka

Osoby wspomagające:

mgr Alicja Zawojńska

mgr Barbara Stefaniak

mgr Beata Łukasiewicz

Raport sporządziła mgr Agnieszka Bartoszek- Grzelak

CZEŚĆ I

Kalisz, styczeń 2015r.

Spis treści części I

I Opis przedmiotu ewaluacji

II Opis ewaluacji

- 1) Pytania kluczowe
- 2) Metody badawcze

III Opis danych i procesu ich zbierania

- 1) Wyniki badań pielęgniarstwa szkolnego
- 2) Dane zebrane w wyniku przeprowadzonych ankiet
- 3) Dane wynikające z analizy dokumentacji szkolnej
- 4) Dane zebrane w wywiadzie

IV Końcowe wyniki

- 1) Próba odpowiedzi na pytania kluczowe
- 2) Mocne i słabe strony szkoły w badanym obszarze
- 3) Rekomendacje

V Załączniki

VI Bibliografia

I Opis przedmiotu ewaluacji

Przedmiotem ewaluacji wewnętrznej w roku szkolnym 2014/ 2015 są dwa obszary :
respektowanie norm społecznych w szkole - poczucie bezpieczeństwa pierwszoklasistów
i promowanie zdrowego trybu życia wśród uczniów klas starszych.

Jak wynika z ankiet, obserwacji nauczycieli i rodziców, badań przesiewowych dzieci poczynionych w ubiegłych latach oraz wypowiedzi i zachowań uczniów, w Gimnazjum nr 3 dość poważnym problemem zdrowotnym sporej części gimnazjalistów jest nieprawidłowa waga ciała, spowodowana nieprawidłowym żywieniem i zaburzeniami obrazu siebie wśród uczniów. Zagrożenie bulimią i anoreksją oraz otyłością jest problemem wymagającym określenia skali zjawiska i podjęcia natychmiastowych, skutecznych działań. Stąd konieczność przedstawienia nauczycielom, uczniom i ich rodzicom cząstkowego raportu z ewaluacji i efektywnego wdrożenia rekomendacji.

II Opis ewaluacji

1) Pytania kluczowe

- W jakim stopniu samopoczucie uczniów w szkole zależy od ich atrakcyjności fizycznej?
- Jaka jest w szkole skala zaburzeń obrazu siebie wśród uczniów?
- Skąd uczniowie czerpią wiedzę na temat zdrowego żywienia?
- Czy uczniowie znają zasady zdrowego żywienia?
- Jakie działania podejmują nauczyciele i rodzice w celu zapobiegania zaburzeniom żywienia? Czy są one skuteczne?
- Czego uczniowie oczekują od nauczycieli, rodziców i kolegów, aby móc żyć zdrowo i bezpiecznie?

2) Metody badawcze

- Ankieta wśród uczniów (realizowana online)
- Ankieta wśród rodziców (realizowana podczas zebrań i online)
- Wywiad z pielęgniarką szkolną
- Analiza zapisów w dziennikach lekcyjnych
- Wywiad z nauczycielami prowadzącymi zajęcia i projekty profilaktyczne
- Indywidualne rozmowy z uczniami

III Opis danych i procesu ich zbierania

Dane zebrane w wyniku analizy dokumentacji szkolnej (dzienniki lekcyjne, plany pracy wychowawców, sprawozdania Szkolnego Zespołu ds. Promocji Zdrowia), wywiadów z opiekunami projektów profilaktycznych, ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas II i III oraz ich rodziców, obserwacji czynionych przez nauczycieli na lekcjach wf, badań wagi i wzrostu oraz BMI uczniów wskazują na istnienie problemu zaburzeń odżywiania.

1) Wyniki badań pielęgniarki szkolnej

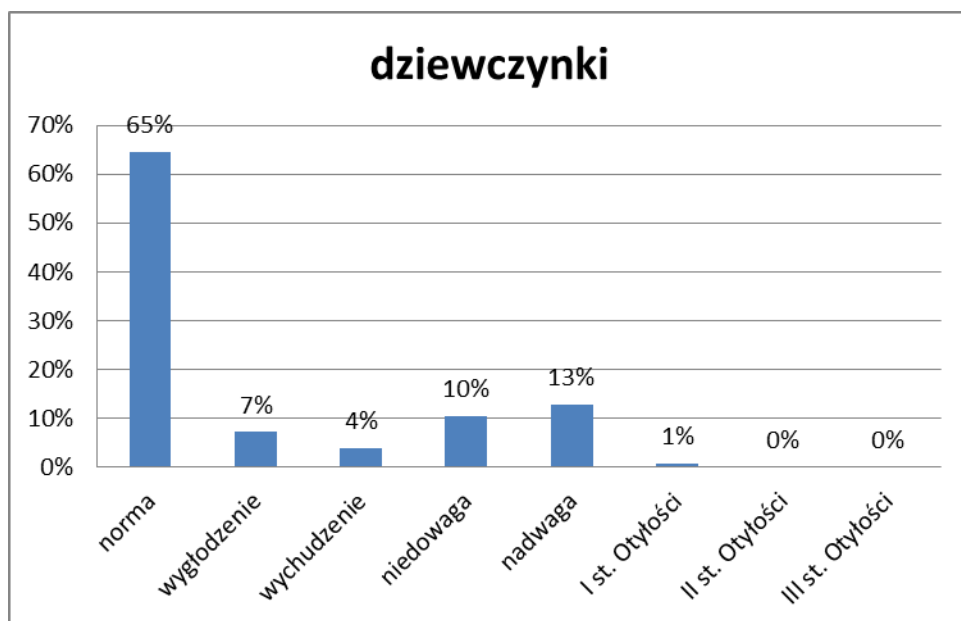
Pielęgniarka szkolna – Barbara Stefaniak, w listopadzie 2014 ponownie przeprowadziła badania wzrostu, wagi uczniów klas II i III, ustaliła BMI, czyli tzw. wskaźnik masy ciała (ang. Body Mass

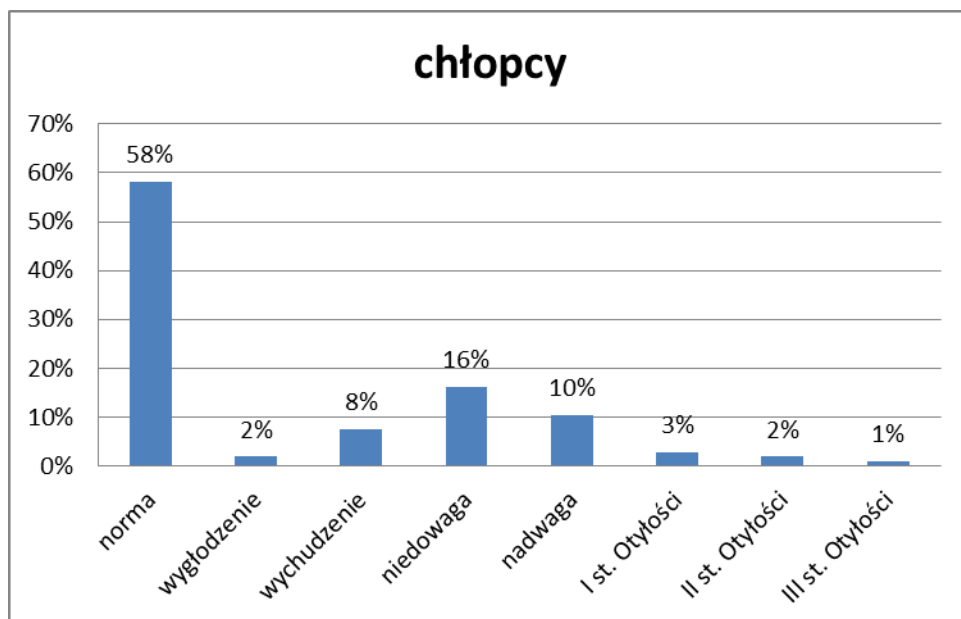
Index); współczynnik powstały przez podzielenie masy ciała podanej w kilogramach przez kwadrat wysokości podanej w metrach i sklasyfikowała wg poniższej, poszerzonej klasyfikacji:

- $< 16,0$ – wygłodzenie
 - $16,0\text{--}16,99$ – wychudzenie (spowodowane często przez ciężką chorobę lub anoreksję)
 - $17,0\text{--}18,49$ – niedowagę
 - $18,5\text{--}24,99$ – wartość prawidłową
 - $25,0\text{--}29,99$ – nadwagę
 - $30,0\text{--}34,99$ – I stopień otyłości
 - $35,0\text{--}39,99$ – II stopień otyłości (otyłość kliniczna)
 - $\geq 40,0$ – III stopień otyłości (otyłość skrajna)
- Wyniki tych badań przedstawiają się następująco.

Zważono i zmierzono wzrost 229 uczniów - 124 dziewczynek i 105 chłopców.

65% dziewczynek i 58% chłopców ma prawidłową wagę – między 18,5 a 24,99 BMI. Niemal co trzecia gimnazjalistka i prawie co drugi uczeń naszego gimnazjum wykazują odstępstwa od normy wyznaczonej przez BMI.

88 uczniów ma nieprawidłową masę ciała, czyli BMI poniżej 18,5 lub powyżej 24,99.

Większa ich część, czyli 57 osób (tj. 24% badanej populacji) ma niedowagę lub nadwagę, co może mieć przyczynę w szybkim wzrastaniu czy hormonalnych zmianach dojrzewania, ale stanowi sygnał, że należy dołożyć wszelkich starań, by te nieprawidłowości nie pogłębiły się w przyszłości. Najbardziej niepokoi to, że zdarzają się przypadki wygłodzenia (u 7% dziewczynek oraz 2% chłopców) i wychudzenia (u 4% dziewczynek i 8% chłopców), ale także zagrażającej zdrowiu

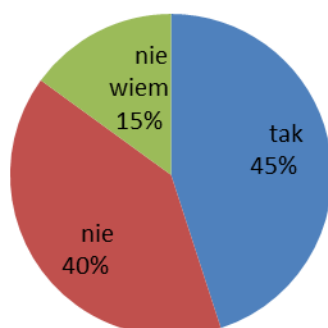
i życiu otyłości (u 1% dziewczynek i 6% chłopców). U 31 uczniów występuje realne zagrożenie chorobami związanymi z niedożywieniem (anoreksją i bulimią) oraz otyłością, a co za tym idzie, chorobą niedokrwienną serca, miażdżycą i cukrzycą. Otyłość jest w większym stopniu przypadłością chłopców.

2) Dane zebrane w wyniku przeprowadzonych ankiet

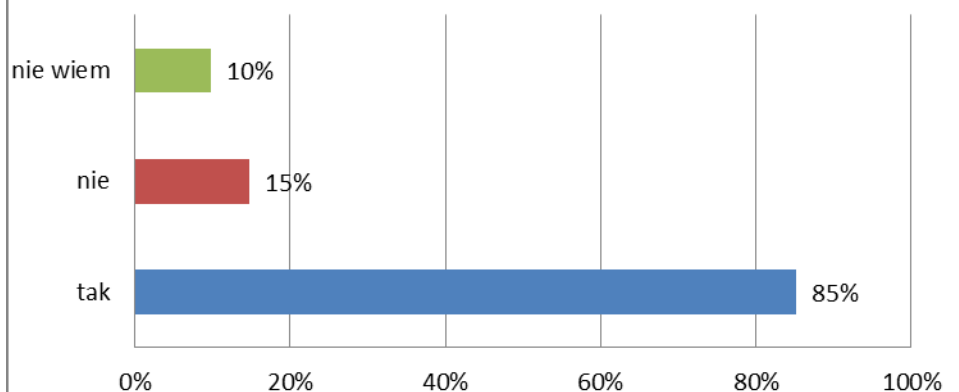
Badania kwestionariuszowe przeprowadzone w grudniu 2014r. objęły 148 uczniów (85 dziewczynek i 63 chłopców) z wszystkich klas II i III. Ankiety skierowane do rodziców wypełniło w listopadzie 2014r. 61 osób (55 kobiet i 6 mężczyzn). Wielu dorosłych respondentów proszonych o wypełnienie ankiety internetowej, nie wypowiedziało się wcale. I dzieciom i rodzicom zadano te same pytania, by ustalić, w jakim stopniu dom i rodzice mają wpływ na żywienie dzieci i czy są świadomi ryzykownych zachowań potomstwa.

Na pytanie o zadowolenie z wyglądu swojego ciała 40% uczniów odpowiedziało przecząco, 45% - twierdząco, a 15% nie umiało udzielić odpowiedzi. W grupie dorosłych respondentów 85% uważa, że dziecko jest zadowolone z wyglądu, 15%, że nie jest, a 10% nie wiedziało. Rozbieżność wyników to aż 45%. Rodzice mają przekonanie, że ich dzieci w zdecydowanej większości nie mają problemów z własną powierzchownością.

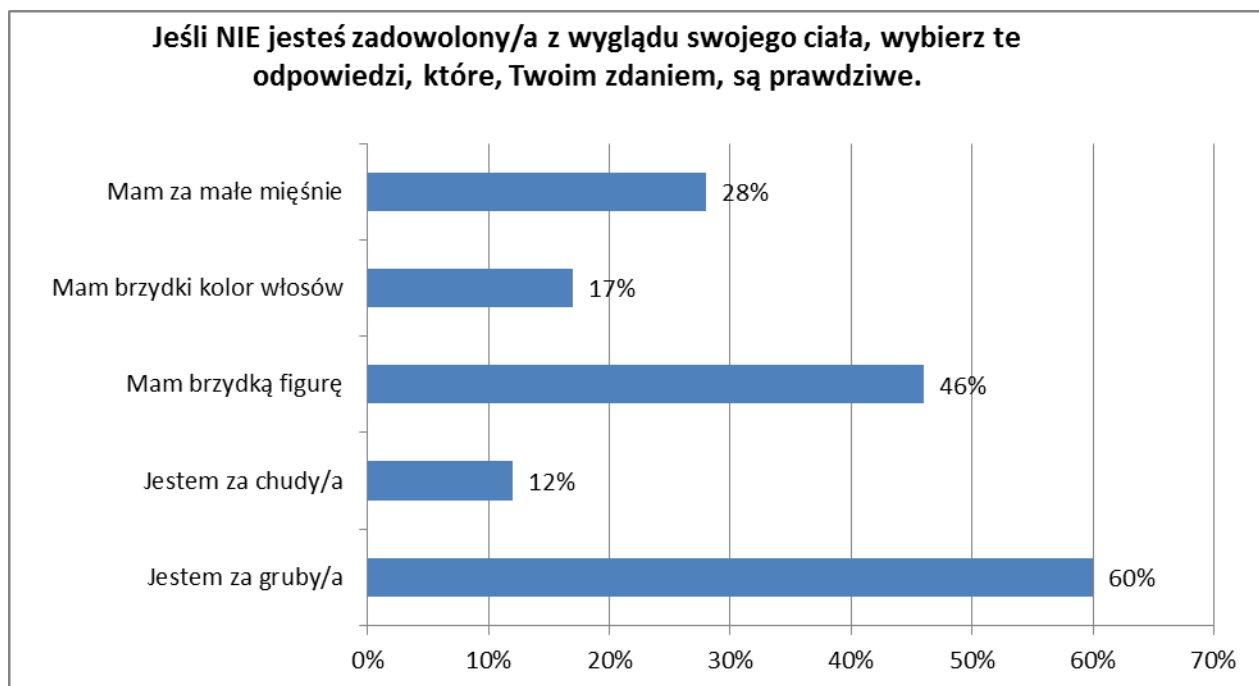
Czy jesteś zadowolony/a z wyglądu swojego ciała?

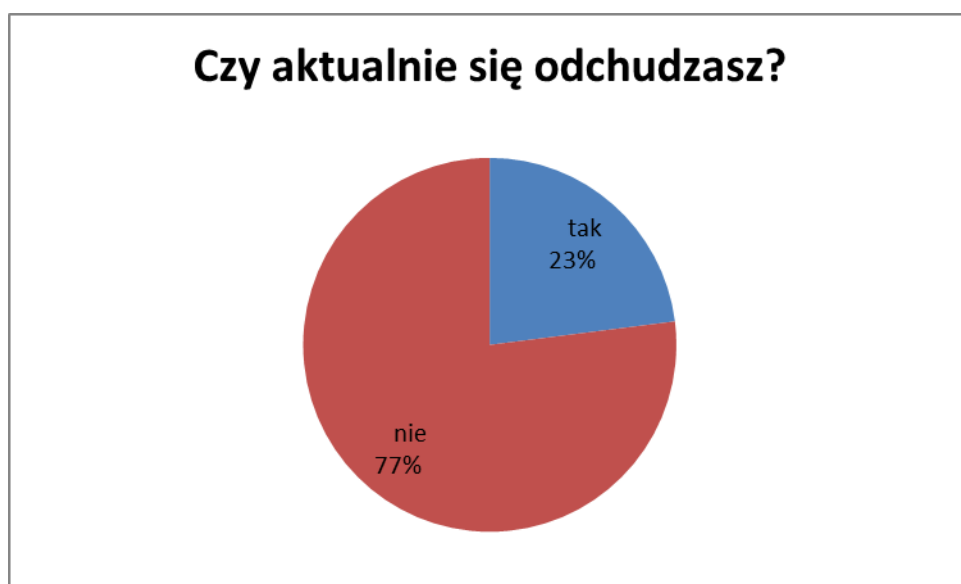
.Czy Pani/a dziecko jest zadowolone ze swojego wyglądu?

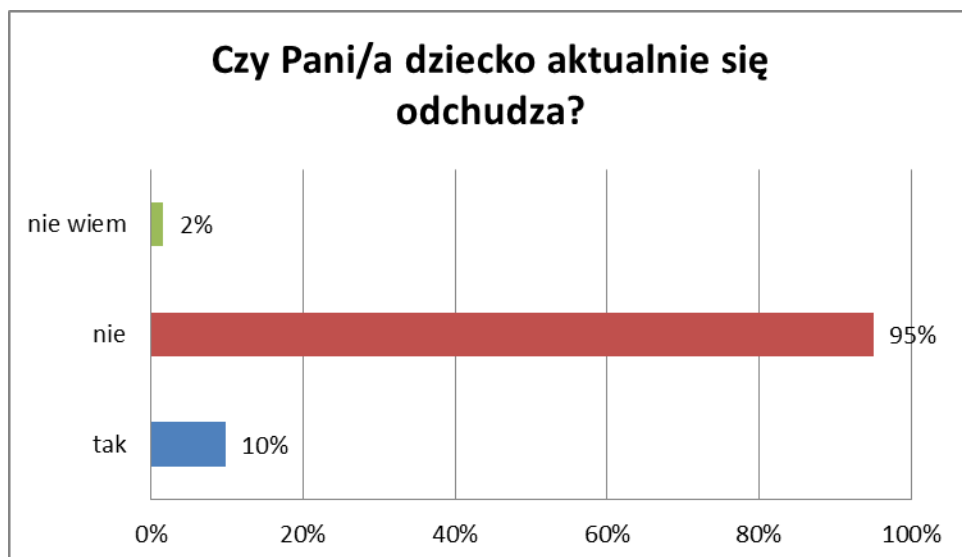

60% niezadowolonych z wyglądu uważa, że są za grubi, 12% twierdzi, że ich problemem jest wychudzenie, 46% ma niedoskonałą sylwetkę, a 28% za małe mięśnie. Rodzice są przekonani, że ich dzieci w 15% uważają, że są za grube, w 3% za chude, w 3% mają nieatrakcyjną sylwetkę, a w 8% za małe mięśnie. I tu rodzice zdają się nie zauważać, że dzieci całkiem inaczej postrzegają swą powierzchowność, a przede wszystkim wagę. Pojawia się niebezpieczny, niekontrolowany obszar zagrożenia zaburzeniami żywienia i postrzeganiu siebie samych przez gimnazjalistów.

Zapytanie o to, czy młodzież aktualnie się odchudza przyniosła znów rozbieżne odpowiedzi. Dorosli w 85% zaprzeczyli, że ich dzieci się odchudzają, natomiast 10 % wykazało wiedzę o takich zachowaniach i w 20% w tej grupie nie akceptuje zachowania dziecka. Z ankiety wynika, że 23% uczniów aktualnie się odchudza, zaś 77% tego nie robi.

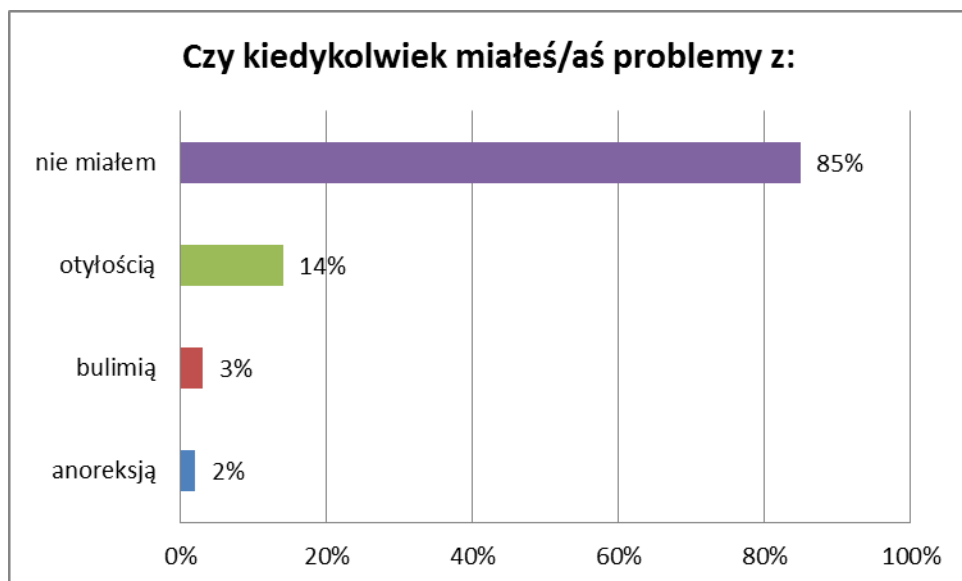

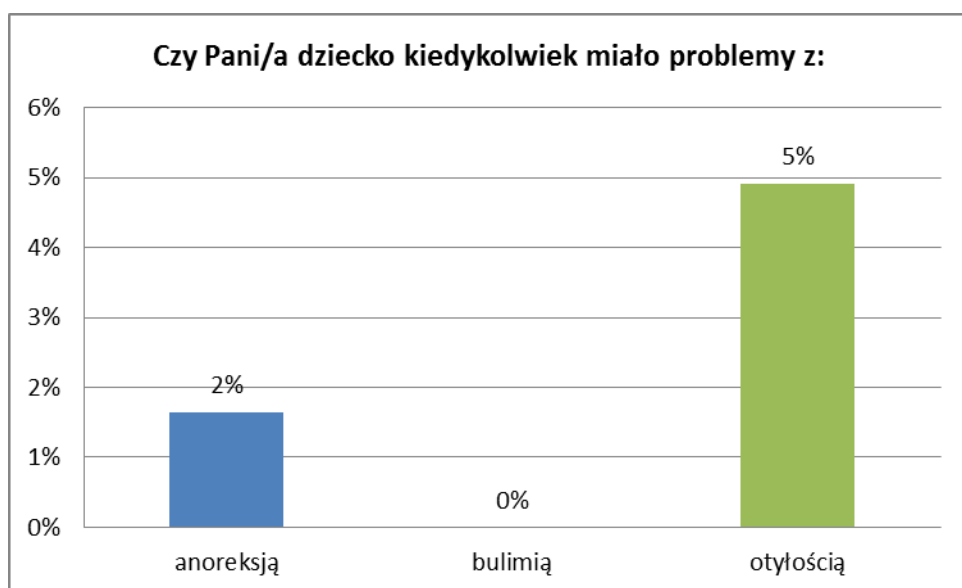

Z powodu swojego wyglądu nieakceptowanymi czuje się 35% dzieci, pozostałe, w ich mniemaniu, są raczej i zawsze akceptowane. Rodzice uważają, że z częściowym brakiem akceptacji spotyka się zaledwie 3%, nieakceptowanych nie ma.

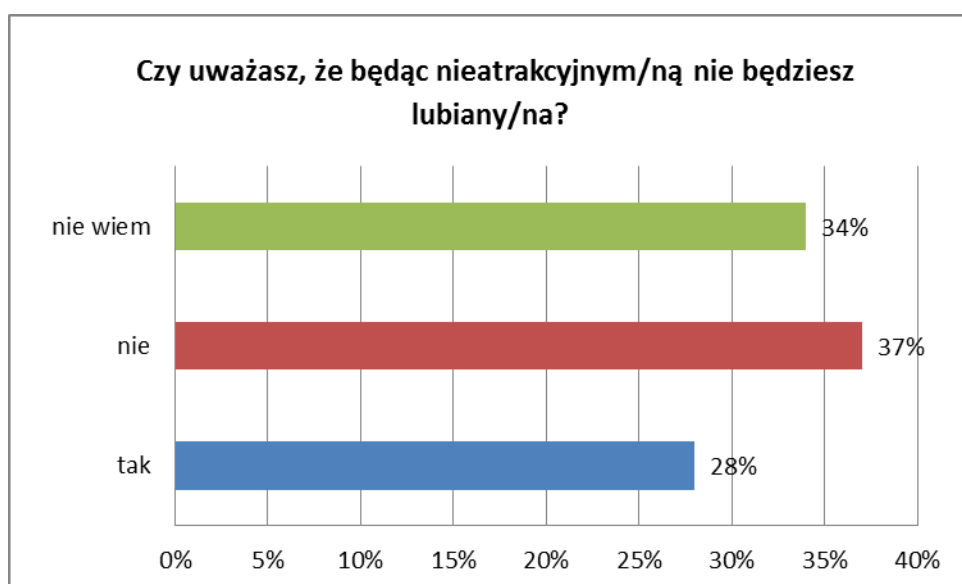
Na pytanie, czy bycie szczupłym uważasz za modne, twierdząco odpowiedziało 47%, przecząco 53% uczniów; w grupie dorosłych odpowiednio 41% i 28%. Pozostali nie byli zorientowani.

Czy kiedykolwiek miałeś/łaś problemy z bulimią, anoreksją, otyłością? To pytanie miało na celu wykazanie świadomości zagrożeń i umiejętności nazwania problemu oraz jego skali. Według rodziców 5% ich dzieci miało problem z otyłością, a 2% z anoreksją. Młodzi respondenci mieli w 2% problem z anoreksją, w 3% z bulimią, 14% z otyłością. Anoreksja, co jest pozytywnym zjawiskiem, została przez rodziców zidentyfikowana.

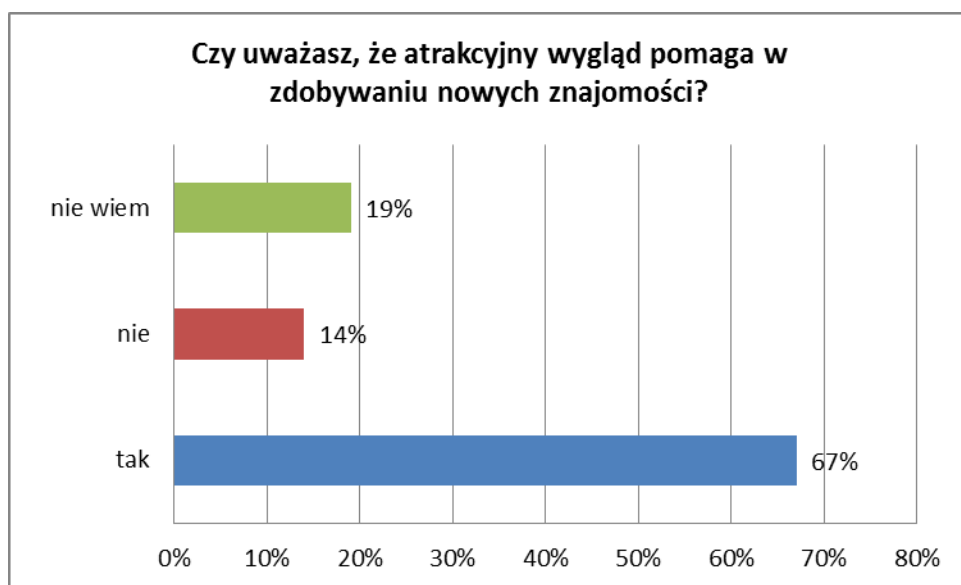

Pytanie, czy uważasz, że będąc nieatrakcyjnym/ną nie będziesz lubiany, zyskało 66% twierdzących odpowiedzi wśród rodziców i „tylko” 28% wśród uczniów. Stwierdzeniu zaprzeczyło 37% dzieci i 5% rodziców. Pozostałe odpowiedzi brzmiały – nie wiem. Ze stwierdzeniem, że atrakcyjny wygląd pomaga w zdobywaniu nowych znajomości zgadza się 67% ankietowanych uczniów, nie zgadza się tylko 14%, czyli łączenie atrakcyjnego wyglądu z poczuciem akceptacji i popularności towarzyskiej jest wśród uczniów powszechne.

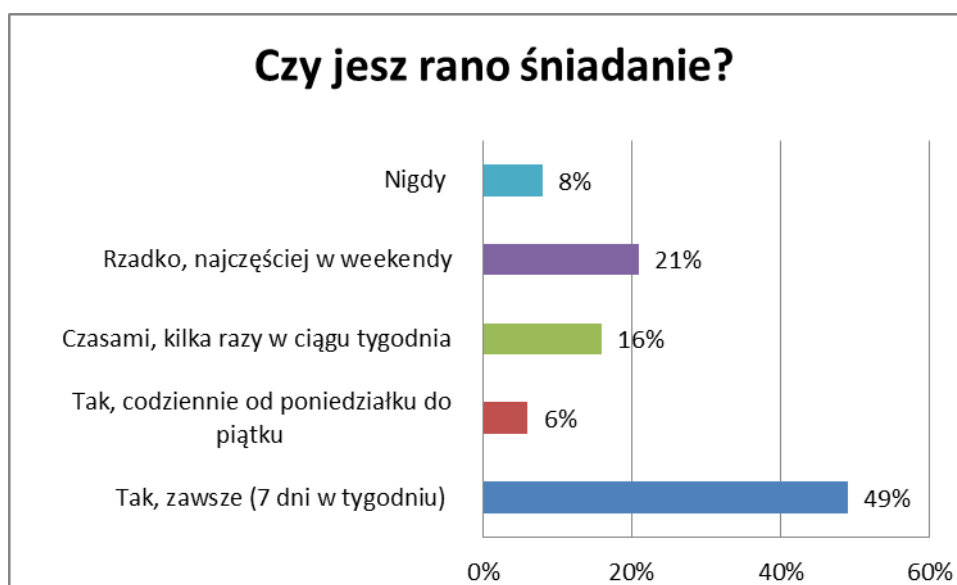

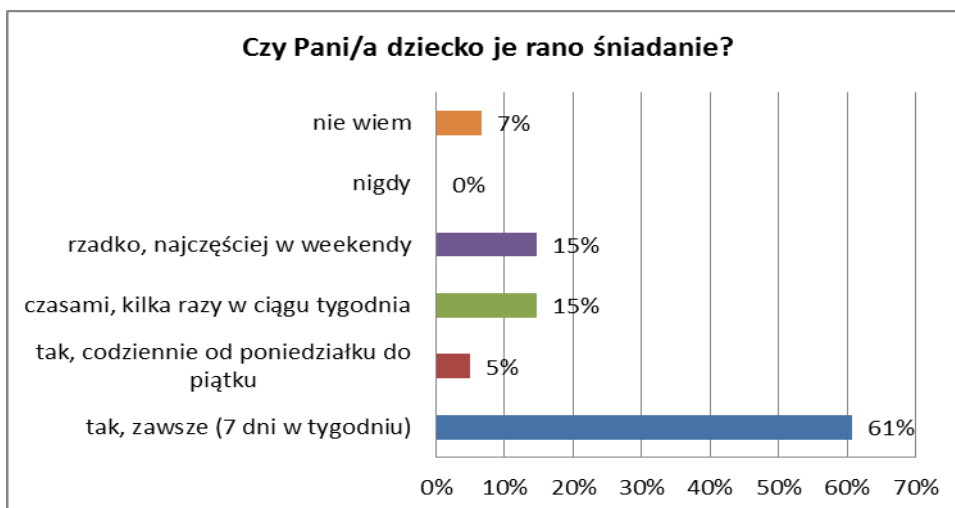
Aby uzyskać dane o źródłach popularności wśród rówieśników zapytano : Czy jesteś popularny w szkole? Dlaczego? 28 uczniów odpowiedziało, że są popularni, bo mają wielu znajomych, są lubiani i ładnie się ubierają. 21 osób nie wiedziało, jakiej udzielić odpowiedzi. Natomiast 65 uczniów stwierdziło, że nie są popularni. Podali następujące uzasadnienia: jestem nieśmiały/a (7), nie zależy mi (7), jestem normalny/a (5), jestem gruby/a (5), jestem brzydki/a (4), jestem głupia, jestem nudna, mam zły charakter, nie udaję głupiej i pustej, nie lubią mnie i gnębią (3), wolę spokój (4).

Odpowiedzi te świadczą często o niskiej samoocenie uczniów, braku pewności siebie, ale i o pewnej sile i oryginalności. Następnie zbadano nawyki żywieniowe uczniów, pytając młodych i dorosłych respondentów o rodzaje posiłków, ilość, jakość oraz częstotliwość ich spożywania.

Tylko 49% uczniów je śniadanie codziennie, 8% nie je śniadań wcale, rzadko, najczęściej w weekendy – 21%.

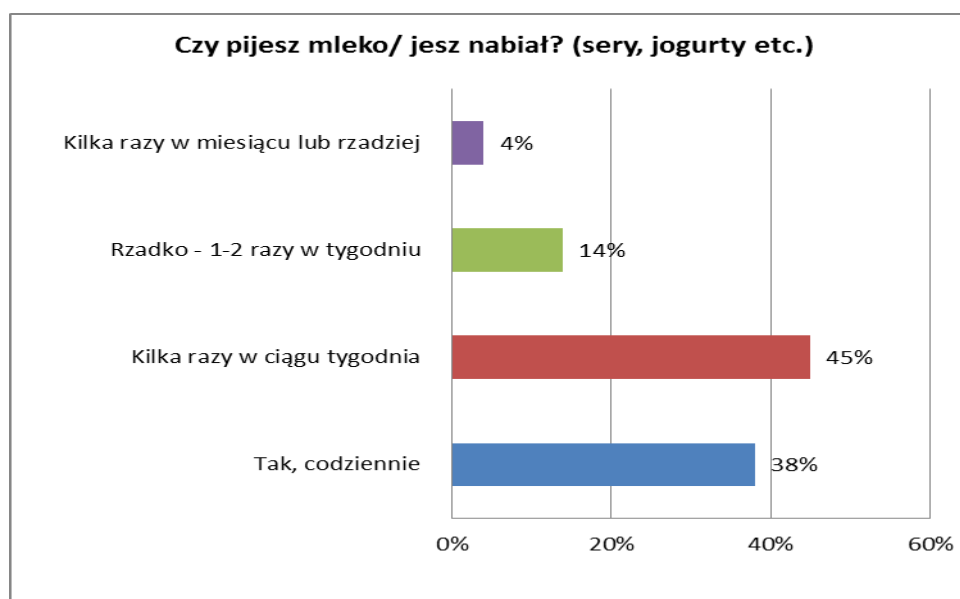

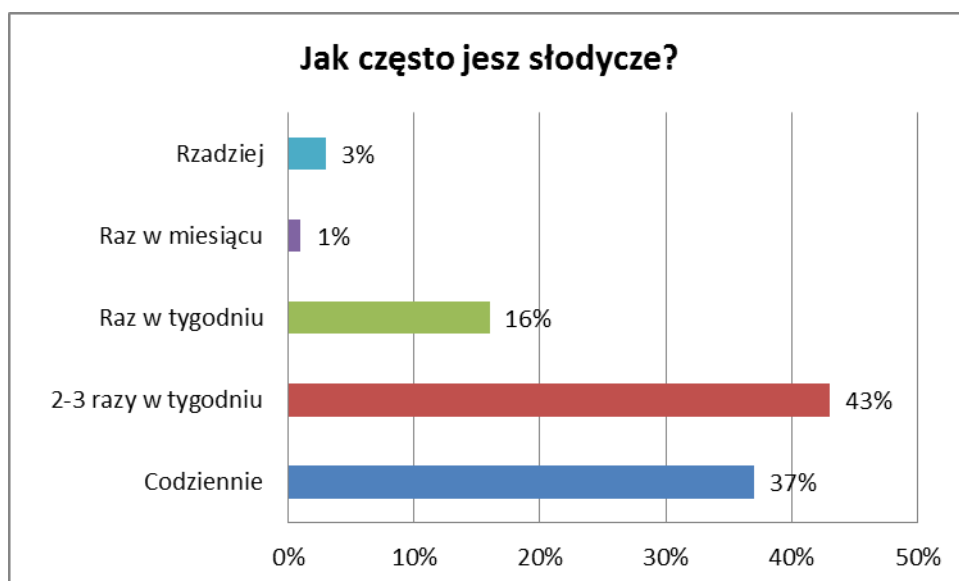

Śniadanie młodzieży najczęściej stanowią kanapki jednoskładnikowe z serem lub szynką – 64%, wieloskładnikowe je 20%, płatki zbożowe z mlekiem – 39%, pieczywo cukiernicze - 11%, słodczy – 12%. Najpopularniejszym napojem do śniadania uczniów jest herbata – 46%, mleko lub kakao – 18%, a soki owocowe pije 18%. Liczba uczniów jedzących regularnie śniadania jest stosunkowo mała, co może przekładać się na problemy z nadwagą lub niedowagą. Liczne omdlenia, zasłabnięcia lub ospałość młodzieży mogą być spowodowane brakiem zastrzyku energii, jakim jest pierwszy posiłek. 68% uczniów drugie śniadanie zabiera ze sobą z domu, 28% kupuje coś po drodze lub w sklepiku szkolnym, 18% nie je w szkole. 78% gimnazjalistów je obiad codziennie w domu, 11% - kilka razy w ciągu tygodnia, 7% - sporadycznie, 2% nie je obiadów.

Jeden posiłek dziennie zjada 2% uczniów, 2-3 razy w ciągu dnia je 28%, 4 razy dziennie – 40%. Tylko 30 % uczniów prawidłowo spożywa 5 posiłków dziennie.

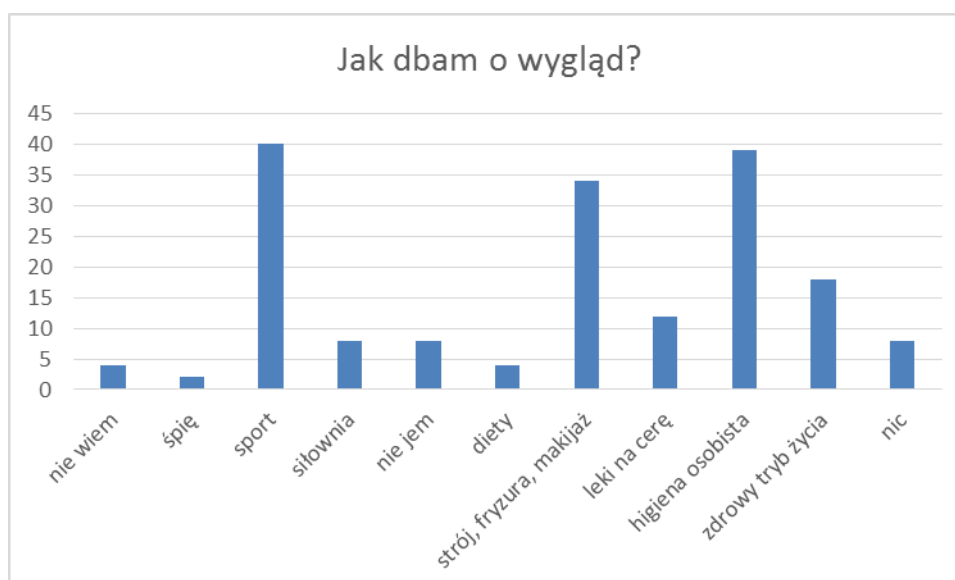
Mleko i nabiał regularnie spożywa ponad 80%, rzadko i w ogóle – 18%. Słodczy codziennie i kilka razy w tygodniu je 80% młodych respondentów, raz w tygodniu- 16%, wcale 4%. Załedwie 38% uczniów, według informacji rodziców, je warzywa i owoce codziennie, 44% - kilka razy w tygodniu, a 18% - rzadziej – to bardzo niepokojące zjawisko, bo dzieci rezygnują ze zdrowych pokarmów na rzecz słodczy.

Rodzice na wszystkie pytania odpowiedzieli niemal identycznie jak ich dzieci, ale w przypadku obiadów żaden nie stwierdził, że dziecko nie je w ogóle, a 2% nie wiedziało, czy dziecko je. Żaden też nie stwierdził, że dziecko je jeden posiłek dziennie. Powziąć można więc podejrzenie, że 2% dzieci (troje) ukrywa niejedzenie posiłków, co stanowi objaw anoreksji. Niepokoić może stwierdzenie rodzica – „nie wiem”, gdyż świadczy o braku zainteresowania dzieckiem i jego zdrowiem. Są to jednak rzadkie przypadki.

Ewaluatorzy zapytali też uczniów, jak dbają o swój wygląd. Największa grupa stwierdziła, że dba o higienę osobistą, uprawia sport, maluje się, czesze i ładnie ubiera. Chodzi na siłownię, zażywa środki na problemy z cerą, prowadzi zdrowy tryb życia, śpi, nie je i stosuje diety.

Na pytanie, czego uczniowie potrzebują, by czuć się lepiej w swoim środowisku i z samymi sobą udzielono różnorodnych odpowiedzi.

Od rówieśników oczekują:

- akceptacji (20)
- zrozumienia (10)
- niewyśmiewania z powodu wyglądu i statusu materialnego (13)
- szacunku, tolerancji, szczerości (9)
- wyzbycia się agresji, spokoju, wsparcia (9)
- niczego nie oczekują (12)

Od szkoły oczekują:

- równego traktowania, szacunku i sprawiedliwości (15)
- porad, jak radzić sobie z problemami nastolatków (7)
- pomocy związanej ze zdrowym odżywianiem, zdrowym odchudzaniem (w tym także zaopatrzeniem sklepu szkolnego w zdrową żywność i tańsze owoce) (8)
- pomocy w nauce (11)
- wyrozumiałości, motywacji do działania i obniżenia wymagań
- niczego nie oczekują, bo nic się nie zmienia (8)
- uważają, że jest dobrze, jak jest (10)

Od rodziców oczekują:

- wsparcia i akceptacji (25)
- pieniędzy (7)
- zrozumienia (4)
- miłości
- zmniejszenia wymagań
- zdrowego jedzenia

Wielu z respondentów udzieliło odpowiedzi „nie wiem” lub nie udzieliło jej wcale.

Rodzice uczniów wymienili następujące oczekiwania wobec szkoły, by ich dzieci czuły się dobrze:

- budować pozytywną samoocenę (podkreślając jednocześnie ważną rolę domu)(5)
- zachęcać do uprawiania sportu
- rozmawiać ze sobą
- budować poczucie bezpieczeństwa (4)
- prowadzić pogadanki o zdrowym żywieniu
- obserwować relacje między uczniami w grupach klasowych i starać się je uzdrawiać (5)
- nie mają oczekiwań, bo szkoła dobrze spełnia swe zadania (2)
- nie wiedzą, czego mogą oczekiwać lub nie udzielili odpowiedzi (37)

3) Dane zebrane w wyniku analizy dokumentacji szkolnej : dzienników lekcyjnych, planów pracy wychowawców, sprawozdań z działalności zespołów zadaniowych i projektów profilaktycznych.

Grażyna Dereń – Jamnicka, w listopadzie 2014r. analizowała dokumentację szkolną i ustaliła, że w ubiegłym roku szkolnym 2013/2014 przeprowadzono następujące zajęcia promujące zdrowy tryb życia: „Pamiętamy o śniadaniu” w kl. 2 A- 2 E- pogadanki z pielęgniarką szkolną; „Zasady zdrowego stylu życia” w kl. 2 A -godz. wych.; „Zdrowy tryb życia - anoreksja i bulimia.” W kl. 2 A - godz. wych.; „Zasady racjonalnego odżywiania. Zagrożenia bulimią i anoreksją.” w kl. 2 B - pogadanka, warsztaty z pielęgniarką szkolną; „Bulimia i anoreksja.” w kl. 2 B - godz. wych.; „Choroby cywilizacyjne XX i XXI w.” w kl.2 B - godz. wych. ; „Nałogi, nawyki – nie. Zdrowy styl

życia – tak.” w kl. 2 C – E na godz. wych. W klasie II B ze względu na problem niejedzenia, częstych omdleń, zasłabnięć, tematykę problemów zrealizowano w większej ilości godzin, niż zaplanowano.

W roku szkolnym 2014/2015 prowadzono następujące zajęcia: „Zdrowy tryb życia. Zagrożenia XXI w., czyli jak radzę sobie ze stresem?” w kl.1 B - godz. wych.; „Zdrowy tryb życia. Zagrożenia XXI w., czyli jak radzę sobie ze stresem?” w kl. 1 C,E - godz. wych. ;”Czy prowadzę zdrowy styl życia?” w kl. 1 D - godz. wych.;Zajęcia kulinarne w kl.2 A-2 E - lekcje techniki p. Szymczak (25 godzin); „Bulimia i anoreksja – propagowanie zdrowego stylu życia” w kl.3 A, C – E - godz. wych.

Z zebranych materiałów wynika, że wszystkie obecne klasy 3. odbyły 18 godzin zajęć realizujących szkolny program profilaktyki. Uczniowie klas 2. w bieżącym roku szkolnym uczestniczyli w zajęciach kulinarnych, ucząc się zasad zdrowego żywienia i praktycznego przygotowania potraw – łącznie 25 godzin.

4) Dane zebrane w wywiadzie.

Agnieszka Bartoszek - Grzelak, w grudniu 2014r. przeprowadziła wywiad z Beatą Łukasiewicz, przewodniczącą Szkolnego Zespołu ds. Promocji Zdrowia i uzyskała następujące dane o projektach i działaniach prozdrowotnych realizowanych w Gimnazjum nr 3. Realizowane są dwa programy - program informacyjno – edukacyjny „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy”, program edukacyjny „Trzymaj formę” oraz „Żyj smacznie i zdrowo” (Winiary Kalisz)

W roku szkolnym 2013/2014 przygotowano i przeprowadzono na terenie szkoły akcję „Jabłko zamiast papierosa”- udział Młodzieżowych Liderów Zdrowia; uczniowie klasy 3 E wzięli udział w lekcji otwartej „ Zdrowe śniadanie bogate w warzywa, mleko i produkty mleczne” z okazji Światowego Dnia Żywności i Ogólnopolskiego Dnia Zdrowego Śniadania w Zespole Szkół Zawodowych im. Zesłańców Sybiru; przygotowano film pt. „Masz talent do niemarnowania” w ramach konkursu „Tesco dla szkół” – uczniowie klasy 2 C; realizowano założenia programu profilaktycznego „Trzymaj formę”: przeprowadzono pogadanki dotyczące zdrowego odżywiania w klasach drugich i trzecich, przeprowadzono pogadanki na temat programu profilaktycznego „Trzymaj formę”. W kl. 1 B realizowano program edukacyjny organizowany przez Winiary Kalisz - „Żyj smacznie i zdrowo”. Odbyła się V edycja Szkolnego Konkursu Wiedzy o Zdrowym Odżywianiu „Odżywiaj się zdrowo”. Zorganizowano III Szkolny Dzień Zdrowia, w ramach którego przeprowadzono konkurs na zdrową kanapkę, pomiar ciśnienia przed i po wysiłku fizycznym, wagi i wzrostu, wyliczano wskaźnik BMI, zorganizowano wystawę prac konkursowych o zdrowym stylu życia, przedstawiono skutki złego stylu życia m.in. choroby dietozależne, wystawiono stanowisko Doradcy Smaku (promowano zdrową żywność). Uczennice kl. 1 omawiały znaczenie ziół dla zdrowia człowieka, rozdano ulotki na temat problemów skórnych w okresie dojrzewania; w ramach Dnia Zdrowia nauczyciele wszystkich przedmiotów włączyli się w organizację dnia i proponowali młodzieży różne zagadnienia o tematyce zdrowotnej; Kontynuowano program „Bądźmy zdrowi, wiemy – więc działamy” (identyfikacja młodzieży z niedoborem wysokości lub nadmiernym wzrostem, nadmiarem masy ciała lub niedoborem masy ciała, obliczanie BMI, wdrażanie wiedzy z zakresu planowania prawidłowego żywienia). Opracowano i przeprowadzono na terenie szkoły wśród uczennic klas I ankietę „Zachowania zdrowotne młodzieży”; prezentowano stoisko ze zdrową żywnością na Dniu Zdrowia.

W bieżącym roku szkolnym kontynuowana jest realizacja opisanych wyżej programów. Odbyła się pogadanka „Cukrzyca chorobą cywilizacyjną XXI w”. Na parterze szkoły prezentowane są gazetki promujące zdrowe żywienie i informujące, jak prawidłowo obliczać wielkość porcji.

IV Końcowe wyniki

1) Próba odpowiedzi na pytania kluczowe.

W jakim stopniu samopoczucie uczniów w szkole zależy od ich atrakcyjności fizycznej? Zdecydowana większość uczniów łączy dobre samopoczucie z atrakcyjnym wyglądem. Ponad jedna

trzecia respondentów czuje się nieakceptowana w swoim środowisku ze względu na swój wygląd. Uważają,

że będąc atrakcyjnym i dobrze ubranym łatwiej nawiązać kontakty interpersonalne, a te, w wieku dojrzewania stają się dla młodzieży priorytetem. Osoba szczupła jest lepiej postrzegana przez otoczenie. Kultura lokuje atrakcyjność człowieka w tym, jak wygląda. Powoduje to, iż wielu uczniów zwraca swoją uwagę i pracuje głównie nad swoim wyglądem, nie przywiązując tak dużej wagi do umiejętności społecznych i rozwoju emocjonalnego. Często, choć nie zawsze, skutkuje to wycofaniem, niedowartościowaniem, przypisywaniem sobie negatywnych cech lub przyjęciem ostentacyjnej, wrogiej postawy wobec popularniejszych kolegów i koleżanek.

Jaka jest w szkole skala zaburzeń obrazu siebie wśród uczniów?

Ponad połowa uczniów uważa, że ich masa ciała jest zbyt duża, choć badania pielęgniarki wskazują znacznie mniejszy odsetek uczniów z nadwagą i otyłością. Niemal co czwarty uczeń (z reguły są to dziewczynki) odchudza się i robi to w tajemnicy przed rodzicami, którzy, jeśli wiedzą o takich zachowaniach, z reguły ich nie akceptują i uważają za szkodliwe. Niemal połowa dzieci uważa się za nieatrakcyjne, czego zdają się nie zauważać rodzice sadzący, że ich dzieci nie mają problemu z samoakceptacją. Kilka osób ma poważne problemy z postrzeganiem siebie i poważne zaburzenia żywienia. W nie wszystkich przypadkach rodzice zdają sobie z tego sprawę. Wśród chłopców częściej występuje otyłość I, II i III stopnia i niezadowolenie z muskulatury. Niektórzy wykonywać mogą ryzykowne dla dorastającego organizmu zbyt obciążające ćwiczenia na siłowni.

Skąd uczniowie czerpią wiedzę na temat zdrowego żywienia?

Uczniowie poznają zasady zdrowego żywienia w szkole, na lekcjach wychowawczych, uczestnicząc w projektach i programach profilaktycznych, zajęciach kulinarnych.

Prasa i telewizja, szczególnie liczne programy kulinarne stanowią dość obszerne źródło wiedzy o zdrowym żywieniu.

Nawyki żywieniowe przekazywane również są przez rodziców, co umożliwia ich przejęcie przez dziecko na zasadzie naśladownictwa. Wielu z rodziców ma na względzie ilość spożywanych posiłków w ciągu dnia, jedzenie o ustalonych porach i szczególną dbałość o to, by dziecko zawsze zjadało śniadania, toteż spory odsetek uczniów jada 5 posiłków dziennie, nie unika śniadań, a ogranicza ilość zjadanych słodczy.

Czy uczniowie znają zasady zdrowego żywienia?

Wszyscy badani uczniowie brali udział w zajęciach dotyczących zdrowego odżywiania, ale wielu z nich tej wiedzy nie stosuje w praktyce. Niepokoi niejedzenie śniadań przez ponad połowę respondentów

i regularne, codzienne jedzenie słodczy przez 80% badanych. Brak prawidłowych wzorców w rodzinach uczniów, o czym świadczą wypowiedzi rodziców o częstotliwości posiłków, ilości zjadanych słodczy i niedoborze nabiału, mimo teoretycznej wiedzy dzieci, prowadzi do błędów żywieniowych. Sami młodzi respondenci wspomnieli o problemie braku zdrowej żywności w domu czy szkolnym sklepie.

Jakie działania podejmują nauczyciele i rodzice w celu zapobiegania zaburzeniom żywienia? Czy są one skuteczne?

Nauczyciele podejmują bardzo wiele działań zapobiegających zaburzeniom żywienia. Są to lekcje, pogadanki, wystawy, prezentacje, prelekcje. Pod ich opieką uczniowie uczą się przyrządzać zdrowe posiłki, uczestniczą w konkursach promujących zdrowe odżywianie. Proponują uczniom różnorakie formy uprawiania sportu, np. nordic walking, aerobic, gry zespołowe, wspinaczka na ścianie wspinaczkowej. Rodzice części uczniów pilnują, by dzieci miały w szkole śniadanie, niemal wszyscy serwują codziennie ciepły obiad, przekazują pozytywne wzorce.

Zdawać by się mogło, że te wszystkie, zakrojone na szeroką skalę działania powinny przynosić spektakularne efekty. A tak nie jest. Problemy zaburzeń żywienia nasilają się, więc należy poszerzyć zakres oddziaływań na rzecz poprawy sytuacji.

Czego uczniowie oczekują od nauczycieli, rodziców i kolegów, aby móc żyć zdrowo i bezpiecznie?

Uczniowie przede wszystkim oczekują akceptacji, wsparcia – zarówno w nauce, jak i w rozwiązywaniu problemów. Chcą być traktowani poważnie i sprawiedliwie. Domagają się uwagi, zrozumienia. Potrzebują, by wychowawcy i nauczyciele wnikliwie przyglądali się zespołom klasowym, pomagali rozwiązywać problemy i zapobiegać zjawiskom niepożądanym. Chcą

zapewnienia bezpieczeństwa i dbałości o ich dobrostan (brak negatywnych uczuć, strachu, wstydu, niemożności sprostania wymaganiom stawianym przez szkołę i rodziców). Niektórym zależy na zachowaniu niezależności. Chcą, by szanowano ich prywatność, nie ingerowano w ich osobiste sprawy. Wielu potrzebuje teoretycznych informacji o prawidłowym żywieniu, ale przede wszystkim o zdrowych dietach, niezagrażających zaburzeniom odżywiania. I tu ujawnia się obszar, w którym szkoła ma wielkie pole do popisu. Uczniom brakuje psychologicznego wsparcia, podniesienia samooceny i rozwijania umiejętności społecznych.

2) Mocne i słabe strony szkoły

Mocne strony szkoły w badanym obszarze:

- zaangażowanie w prowadzenie programów profilaktycznych;
- systematyczność i masowość działań informacyjnych;
- atrakcyjność oferty informacyjnej o zdrowym stylu życia;
- bogata oferta zajęć sportowych;
- zaangażowanie wszystkich nauczycieli w działania profilaktyczne;
- wzbogacanie asortymentu sklepiku szkolnego o zdrowe soki, owoce itp.;
- skuteczne zachęcanie uczniów do zajęć wf (brak zwolnień);
- otwarci i świadomi swoich potrzeb uczniowie;
- wspierający rodzice;

Słabe strony szkoły w badanym obszarze:

- brak psychologicznego wsparcia uczniów (wykraczającego poza kompetencje pedagoga szkolnego);
- niewystarczająca ilość zajęć integracyjnych i wzmacniających samoakceptację uczniów;
- brak ścisłej współpracy z rodzicami dzieci w zakresie żywienia;
- brak skutecznej pedagogizacji rodziców w zakresie żywienia;
- niewystarczająca oferta zdrowej żywności w sklepiku szkolnym (np. drogie owoce);
- mała skuteczność działań przy dużym zaangażowaniu sił i środków;

3) Rekomendacje

- na wszystkich zajęciach rozwijać krytycyzm wobec lansowanego przez media wzorca szczupłej sylwetki;
- opracować szczegółowy harmonogram działań profilaktycznych;
- doskonalić umiejętności psychospołeczne gimnazjalistów przez kształtowanie i wzmacnianie samooceny, zdolności komunikowania się, nabywanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach na zajęciach z psychologiem, pedagogiem, lekcjach wychowawczych;
- integrować środowisko klasowe i zawsze reagować na nieprawidłowości;
- przekazywać uczniom i ich rodzicom wiadomości o konkretnych nieprawidłowościach;
- organizować spotkania z dietetykiem, warsztaty kulinarne z technologiem żywienia, zarówno dla rodziców, uczniów, jak i nauczycieli;
- systematycznie, nie tylko z okazji realizowanych czasowo projektów, dostarczać wiedzy na temat istoty, objawów, przyczyn i skutków anoreksji, bulimii czy też otyłości, zapoznawać uczniów i ich rodziców z zasadami pomocy osobom cierpiącym na zaburzenia odżywiania;
- dostarczać informacji o specjalistycznych ośrodkach pomocy;
- poszerzać wiedzę rodziców na temat właściwości rozwojowych młodzieży, problematyki zaburzeń jedzenia, ale także kształtowanie świadomości oraz odpowiedzialności rodziców za wychowanie młodego pokolenia;
- organizować imprezy plenerowe propagujące zdrowy tryb życia.

Działania powyższe służyć mają rozpropagowaniu programów profilaktycznych oraz zwiększeniu skuteczności działań na rzecz zdrowia i tworzenia przyjaznego środowiska dla naszych uczniów.

V Załączniki

- ankieta dla rodziców
- ankieta dla uczniów
- wyniki badań pielęgniarki
- prezentacja multimedialna dla Rady Pedagogicznej
- prezentacja multimedialna dla rodziców i uczniów

VI Bibliografia

- B. Birnbach, „Diagnoza zaburzeń odżywiania się”
- Beata Ciężka, „Planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole (placówce) wraz z przykładami projektów ewaluacji”

CZEŚĆ II

Kalisz, czerwiec 2015

Spis treści części II

I Opis przedmiotu ewaluacji

II Opis ewaluacji

- 1) Pytania kluczowe
- 2) Metody badawcze

III Opis danych i procesu ich zbierania

- 1) Dane zebrane w wyniku przeprowadzonych ankiet
- 2) Dane wynikające z analizy dokumentacji szkolnej
- 3) Dane zebrane w wywiadzie

IV Końcowe wyniki

- 1) Próba odpowiedzi na pytania kluczowe
- 2) Analiza porównawcza wyników ewaluacji (2013/2014 i 2014/2015).
- 3) Mocne i słabe strony szkoły w badanym obszarze
- 4) Rekomendacje

V Załączniki

VI Bibliografia

I Opis przedmiotu ewaluacji

Przedmiotem ewaluacji wewnętrznej w roku szkolnym 2014/ 2015 są dwa obszary :
respektowanie norm społecznych w szkole - poczucie bezpieczeństwa pierwszoklasistów
i promowanie zdrowego trybu życia wśród uczniów klas starszych.

Potrzeba bezpieczeństwa jest najważniejszą, podstawową potrzebą każdego człowieka, warunkiem zdrowia, uczenia się, rozwoju, dobrego funkcjonowania i osiągnięcia sukcesów w życiu. Dlatego szkoła ma obowiązek stworzyć uczniom przyjazne i bezpieczne środowisko rozwoju i nauki. Narastające zagrożenia świata zewnętrznego, rozluźnienie więzi rodzinnych i społecznych, instrumentalizacja stosunków międzyludzkich powodują, że zapewnienie bezpieczeństwa każdemu uczniowi w szkole staje się nie lada wyzwaniem. Konieczne są regularne, powszechne i skuteczne działania nauczycieli, uczniów, rodziców, osób oraz instytucji wspierających.

II Opis ewaluacji

1.) Pytania kluczowe

- Czy pierwszoklasiści czują się w szkole bezpiecznie?
- Jaka jest skala poczucia braku bezpieczeństwa wśród uczniów klas I?
- Jaka jest charakterystyka społeczna uczniów, którzy mają poczucie zagrożenia?
- Jakich zachowań dotyczy identyfikowane przez uczniów zagrożenie?
Z jakich źródeł pochodzi?
- Czy uczniowie wiedzą, jakich zachowań się od nich oczekuje?
- Czy, a jeżeli tak, to w jaki sposób, komunikowane jest uczniom, jakich zachowań się od nich oczekuje?
- Czy w szkole diagnozuje się zachowania uczniów? W jaki sposób wyniki tej diagnozy są wykorzystywane?
- Czy podejmuje się działania wychowawcze mające na celu eliminowanie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań?
- Czy podejmowane działania wychowawcze wpływają na zmniejszanie czy nawet eliminowanie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań?

2.) Metody badawcze

- Ankieta wśród uczniów (realizowana online)
- Ankieta wśród rodziców (realizowana podczas zebrań)
- Wywiad z Dyrektorem szkoły, pedagogiem szkolnym i nauczycielami.
- Analiza zapisów w dziennikach lekcyjnych

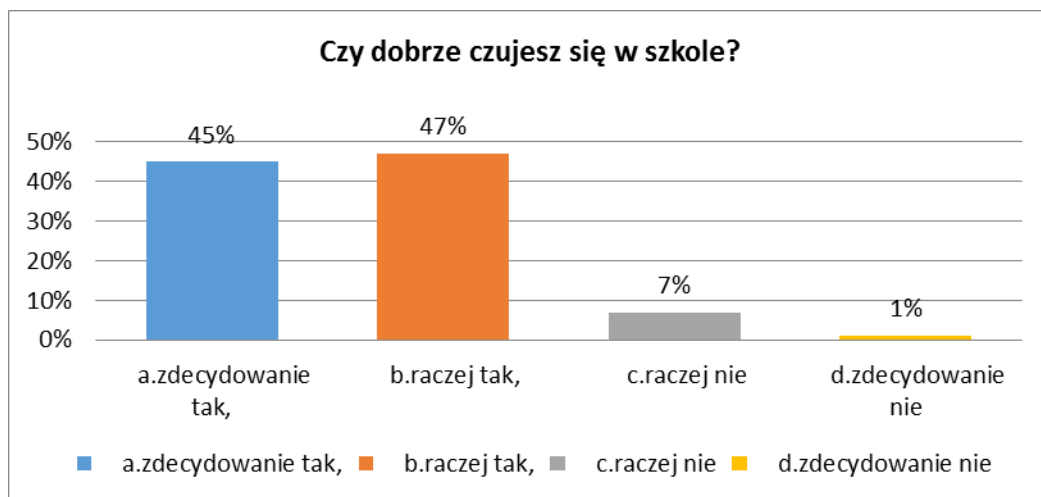
III Opis danych i procesu ich zbierania

Dane zebrane w wyniku analizy dokumentacji szkolnej (dzienniki lekcyjne, plany pracy wychowawców, sprawozdania pedagoga szkolnego), wywiadów z opiekunami projektów profilaktycznych, ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas I oraz ich rodziców, obserwacji czynionych przez nauczycieli i pracowników niepedagogicznych wskazują na istnienie pewnych problemów szkoły z zapewnieniem szeroko rozumianego bezpieczeństwa uczniom.

1.) Dane zebrane w wyniku przeprowadzonych ankiet.

W kwietniu 2015r. przeprowadzono we wszystkich klasach pierwszych ankietę online. Przystąpiło do niej 89 uczniów. Pytania ankiety ułożono tak, by możliwe było porównanie ubiegłorocznych badań i ustalenie, czy podjęte działania są efektywne. Dzięki ankiecie można też ustalić, jakie zagrożenia odczuwają uczniowie klas I i czy postrzegają szkołę jako miejsce bezpieczne.

Na pytanie: Czy dobrze czujesz się w szkole 92% uczniów odpowiedziało tak i raczej tak. 7%, czyli 6 osób stwierdziło, że raczej nie, a 1% (1 osoba)- zdecydowanie nie. Rodzice – 82 osoby, którzy ankietowani byli w kwietniu 2015r. na spotkaniach z rodzicami orzekli w 100%, że ich dzieci dobrze czują się w szkole. Odpowiedzi negatywnych nie było.

74% rodziców poznało dokumentację regulującą prawa i obowiązki ucznia na spotkaniu z wychowawcą, a 10% za pośrednictwem szkolnej strony internetowej. Natomiast dzieci w 76% dowiedziały się od wychowawcy na lekcji, 8% - same czytały Statut i regulaminy, 5% dowiedziało się od innych uczniów, 2% od innych nauczycieli a 9% w inny sposób.

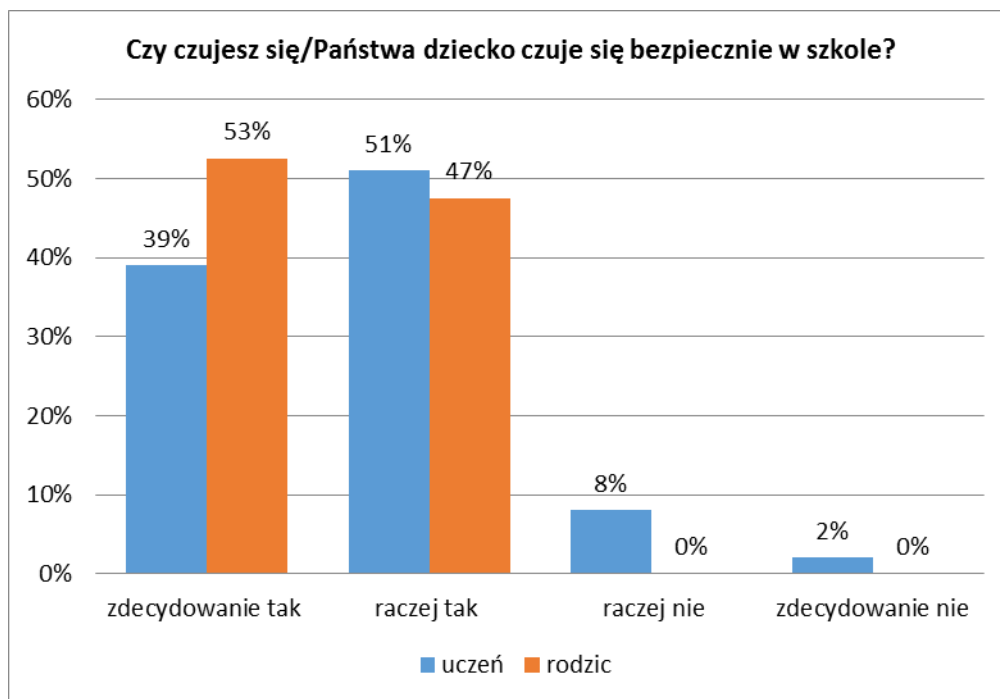
Tylko 62 uczniów udzieliło odpowiedzi na pytanie o to, jakiego zachowania oczekuje się od nich w szkole. Odpowiadali następująco: grzecznego, miłego, dobrego – 18 osób, czyli 29%; o tolerancji, akceptacji i szacunku wspomniało 12%; wzorowym zachowaniu i przestrzeganiu regulaminów – 6%; kulturze – 3%; braku agresji – 3%. Pozostałe odpowiedzi brzmiały: spokoju,

udzielania się, szczerości, uczciwości, subordynacji, sprawiedliwości, identyfikatorów, odpowiedzialności, uczynności, punktualności, systematyczności i nauki.

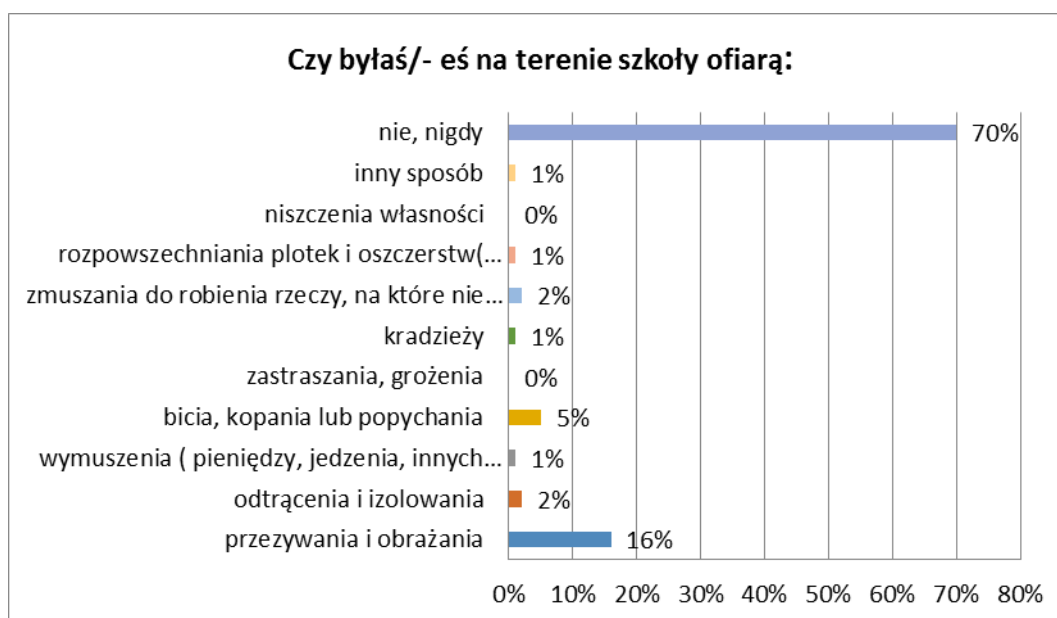
Wszyscy respondenci udzielili odpowiedzi na pytanie o właściwe zachowanie uczniów na lekcji (tak i raczej tak - 63%, raczej nie -37%); na przerwach (tak i raczej tak - 32%, raczej nie i zdecydowanie nie – 68%); na wycieczkach – odpowiedziało 52 respondentów, ponieważ nie wszystkie klasy w nich uczestniczyły (tak i raczej tak – 56%, raczej nie i zdecydowanie nie 44%); podczas uroczystości szkolnych (tak i raczej tak – 67%, raczej nie i zdecydowanie nie - 33%). Rodzice udzielili odpowiedzi tylko w 60%, ale wszyscy stwierdzili, że ich dzieci w naszej szkole prezentują właściwe lub raczej właściwe zachowania.

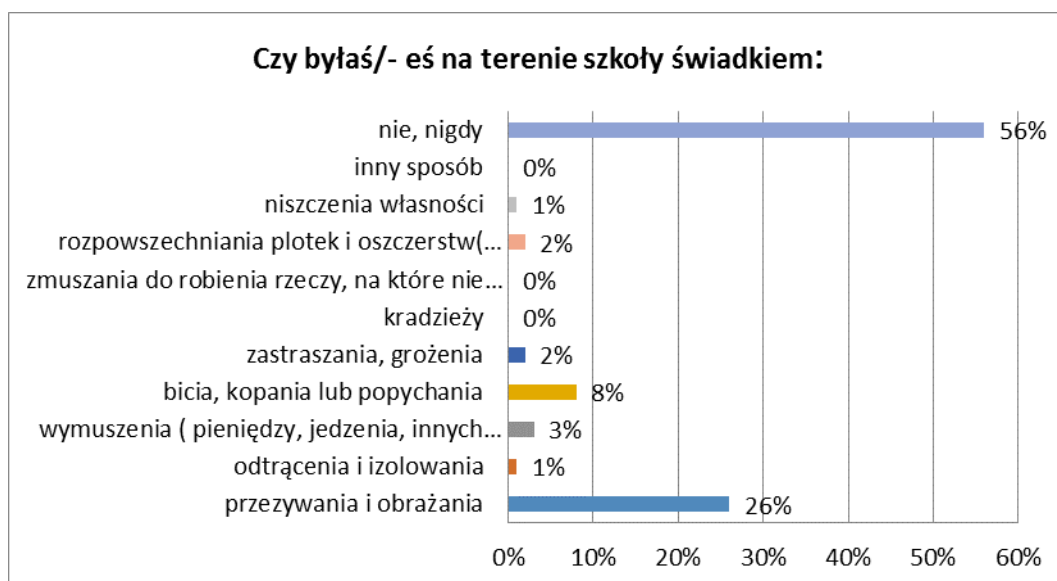
Na podstawowe pytanie: Czy w Twojej szkole czujesz się bezpiecznie? 90 % uczniów odpowiedziało twierdząco, 8% stwierdziło, że raczej nie, natomiast 2 % uczniów zdecydowanie nie czuje się bezpiecznie. Ich rodzice udzielili 59 twierdzących odpowiedzi. Nikt nie wybrał odpowiedzi raczej nie i zdecydowanie nie.

Na pytanie, czy ich dziecko było w szkole ofiarą, udzielili następujących odpowiedzi – przezywania i obrażania – 6%, bicia, kopania lub popychania – 1%, niszczenia własności – 1%, pomówienia – 1%, nie nigdy nie było ofiarą – 65%, nie wiem – 21%. Na to samo pytanie dzieci odpowiedziały, że były ofiarami : - przezywania i obrażania – 16%, odtrącania i izolowania – 2%, wymuszania pieniędzy, jedzenia – 1%, bicia, kopania, popychania – 5%, kradzieży 1%, zmuszania do robienia rzeczy, na które nie miał ochoty – 2%, rozpowszechniania plotek – 1%. Przeważająca większość – 70% nigdy nie były ofiarami.

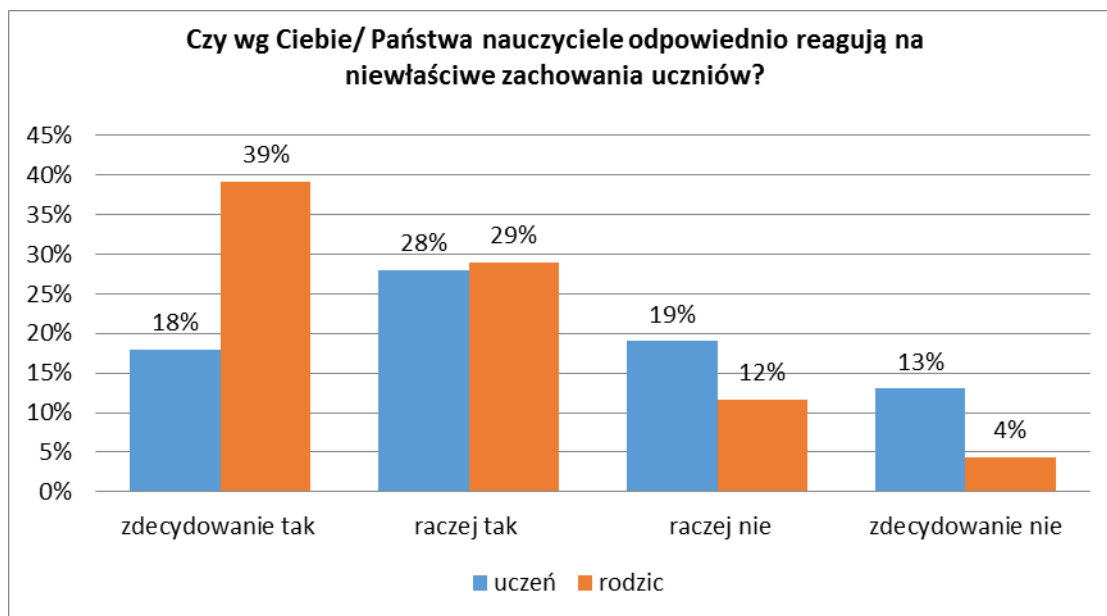
Natomiast były świadkami przezywania i obrażania – 26%, odtrącenia – 1%, wymuszania 3%, bicia, kopania, popychania – 8%, zastraszania, grożenia – 2%, rozpowszechniania plotek, oszczerstw - 2%, niszczenia własności – 1%. Nigdy nie było świadkami negatywnych zachowań 56% uczniów.

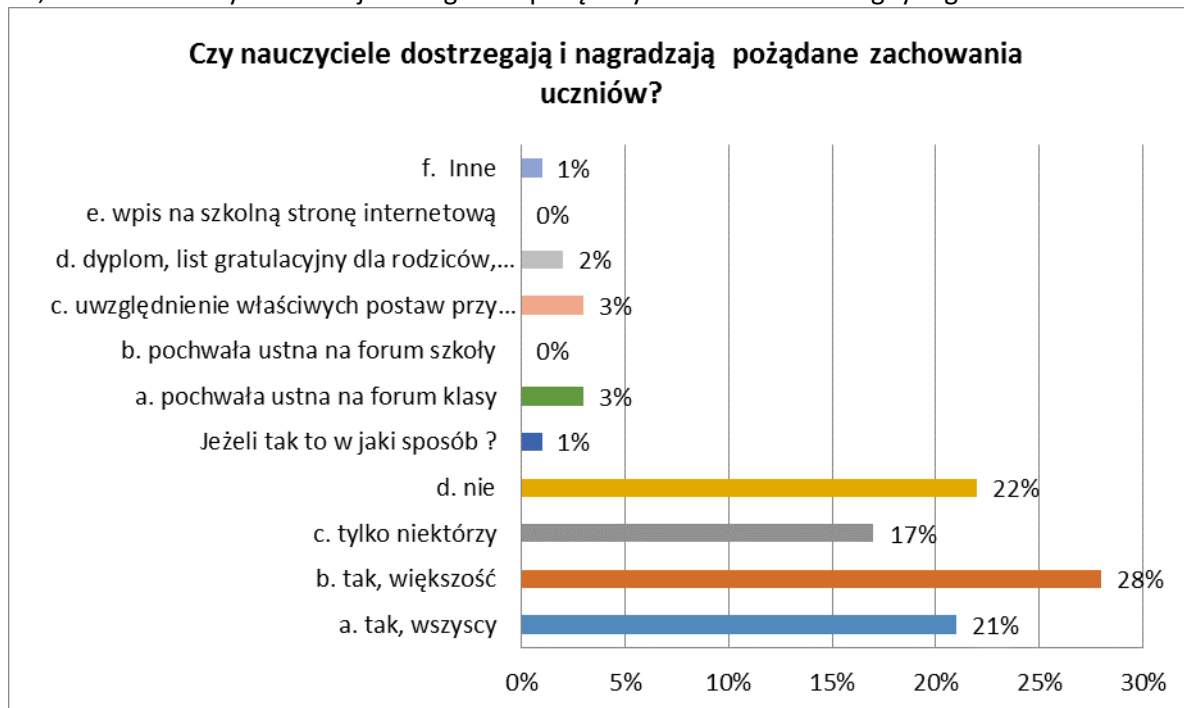
Następnie pytano uczniów o to, czy nauczyciele właściwie reagują na zachowanie uczniów. Uzyskano następujące odpowiedzi : tak, wszyscy – 18%; tak, większość – 28%; tylko niektórzy – 19%; nie – 13%. Wynika z tego, że uczniowie mają poczucie, że 1/3 nauczycieli nie reaguje na zachowanie uczniów.

Młodzież wymieniła też sposoby wpływania pedagogów na zachowanie uczniów – upomnienie ustne – 6%, uwaga do dziennika/dzienniczka- 5%, informowanie rodziców/opiekunów 3%, wezwanie rodziców/opiekunów – 2%. Rodzice natomiast udzielili nieco innych odpowiedzi – 81% twierdzi, że nauczyciele właściwie reagują na zachowanie uczniów, natomiast 19 % jest przeciwnego zdania. Podali też sposoby wpływania na zachowanie ich dzieci – upomnienie ustne – 25% ; uwaga do dzienniczka/dziennika – 28%;wezwanie rodziców/opiekunów – 17%; informowanie rodziców/opiekunów – 16%; udzielenie nagany – 5%

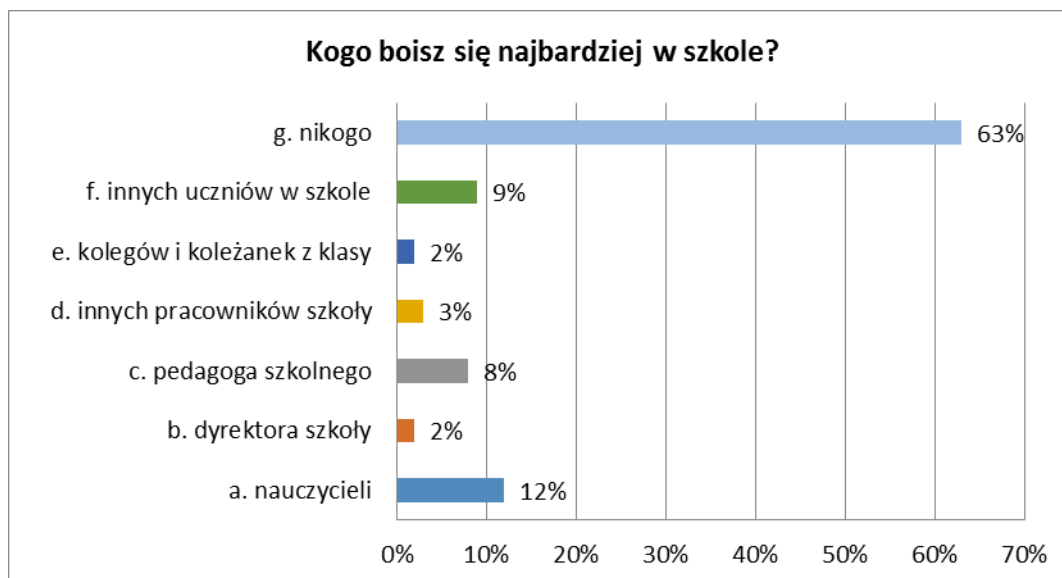

Uczniowie stwierdzili też, że nauczyciele dostrzegają i nagradzają pozytywne zachowania uczniów w 39%, ale 17% nauczycieli raczej nie nagradza pożądanych zachowań lub nigdy tego nie robi – 22%

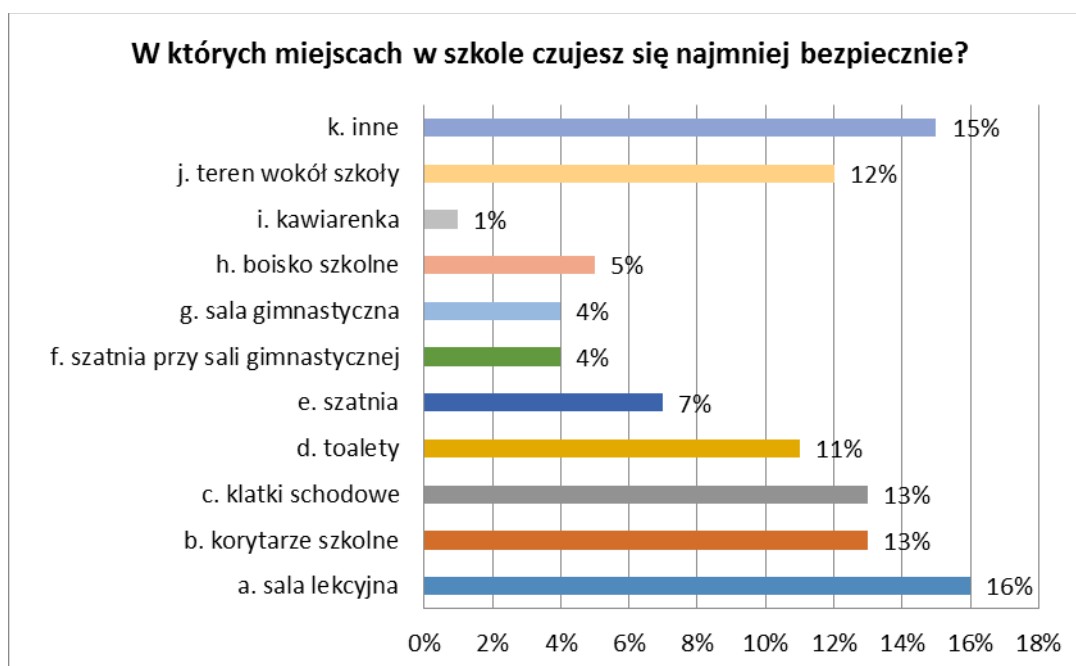

Na pytanie, kogo boisz się najbardziej w szkole, ankietowani gimnazjaliści odpowiedzieli następująco – nikogo – 63%; nauczycieli – 12%; innych uczniów w szkole – 9%; pedagoga szkolnego – 8%; innych pracowników szkoły – 3%; dyrektora – 2%; kolegów i koleżanek z klasy – 2%.

Dorośli respondenci wskazali na dyrektora szkoły – 6%, nauczycieli – 3%, nikogo – 64%. Pozostali udzielili odpowiedzi : nie wiem.

Miejsca, w których uczniowie nie czują się bezpiecznie to : sale lekcyjne - 16%, teren wokół szkoły - 12%, korytarze szkolne - 13%, klatki schodowe - 13%, kawiarenka - 1%, toalety - 11%, szatnia - 7%, boisko - 5%, szatnie przy sali gimnastycznej oraz sala gimnastyczna - po 4%.

Uczniowie zapytani o działania, które szkoła mogłaby podjąć w celu podniesienia ich poczucia bezpieczeństwa w większości stwierdzają, że czują się bezpiecznie i niczego nie trzeba ulepszać. Pojedyncze osoby wymieniały konieczność zatrudnienia ochrony (3 osoby), inni twierdzili, że trzeba bardziej pilnować wygłupiających się i wyciągać konsekwencje z ich zachowania. Wspomniano również o konieczności zamontowania szafek, poszerzenia korytarzy i schodów oraz o kamerach. Trzy osoby zażądały usunięcia kart otwierających drzwi do szkoły. Jeden z respondentów stwierdził, że w szkole jest bezpiecznie, tylko "III E jest niefajna, wszędzie szukają zaczepki". Rodzice natomiast nie

mieli żadnych pomysłów na sposoby poprawienia bezpieczeństwa w szkole. Dwie osoby wskazały na wpis do dziennika w zależności od zasług.

2.) Dane zebrane w wyniku analizy dokumentacji szkolnej : dzienników lekcyjnych, planów pracy wychowawców.

Grażyna Dereń – Jamnicka, w czerwcu 2015r. analizowała dokumentację szkolną (dzienniki lekcyjne, plany pracy wychowawców) i ustaliła, że w bieżącym roku szkolnym 2014/2015 w klasach pierwszych, oprócz projektów profilaktycznych i indywidualnych rozmów, przeprowadzono następujące lekcje wychowawcze poruszające szeroko rozumiany problem bezpieczeństwa: 1A - Bezpieczeństwo w czasie ferii zimowych – pogadanka. 1B - Co wiemy o środkach uzależniających. Pogadanka na temat bezpieczeństwa w czasie wiosennej przerwy świątecznej. 1C - Internet – więcej możliwości czy zagrożeń? Zdrowy tryb życia – zagrożenia XXI wieku – stres. Ruch alternatywą stresu. 1D - Problem wyśmiewania, przezywania, obrażania... Za co doceniamy wartość drugiego człowieka? Bezpieczeństwo podczas ferii zimowych – pogadanka. Bezpieczeństwo w szkole i poza szkołą. Jak radzić sobie z agresją, przemocą... Czy prowadzę zdrowy styl życia? 1E - Samoocena – karta oceny zachowania. Bezpieczeństwo podczas ferii zimowych – pogadanka. Więzy rodzinne i konflikty.

3.) Dane zebrane w wywiadzie.

Agnieszka Bartoszek - Grzelak, w maju i czerwcu 2015r. przeprowadziła wywiady z Dyrektorem szkoły i pedagogiem szkolnym oraz z wychowawcami klas I i uzyskała następujące informacje.

Na podstawie wywiadu z Dyrektorem szkoły i pedagogiem szkolnym uzyskano następujące informacje. W bieżącym roku szkolnym żaden pierwszoklasista ani rodzic nie zgłaszał Dyrektorowi, że stał się ofiarą przemocy w jakiegokolwiek formie. Mimo tego, szkoła regularnie prowadzi działania podnoszące poczucie bezpieczeństwa. Odbývają się liczne imprezy integrujące społeczność szkolną i łączące uczniów z miejscem nauki, tradycją, a co za tym idzie, wpływające na poczucie bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego. Jasne zasady wyrażone w dokumentach szkolnych, przestrzeganie regulaminów przez znaczną większość uczniów i nauczycieli sprzyjają poczuciu bezpieczeństwa

i pewności, że jest się sprawiedliwie traktowanym i ocenianym. Pedagog szkolny - mgr Alicja Zawojcka wymieniła następujące działania podjęte przez szkołę w celu poprawy bezpieczeństwa: pedagogizacja rodziców z policjantem R. Szelągim na temat zagrożeń związanych z narkotykami, dopalaczami; pedagogizacja rodziców „Cyberprzemoc” – zagrożenia związane z Internetem; realizacja 40-godzinnego programu profilaktycznego „Sobą być - dobrze żyć”(p. Urszula Wiśniewska); „Profilaktyka a Ty?”- ogólnopolski program profilaktyczny KG Policji dot. wolności od uzależnień, przemocy i obojętności na drugiego człowieka. Szkoła korzysta ze wsparcia instytucji i specjalistów : przeprowadzane są rozmowy profilaktyczne z uczniami mającymi kłopoty z absencją w Wydziale Prewencji KM Policji; kieruje się wnioski do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną uczniów niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem (5 uczniów); skierowano 3 uczniów na socjoterapię; współpracowano z kuratorami sądowymi. W celu skuteczniejszego zapobiegania przemocy i zapewnienia uczniom bezpieczeństwa poza terenem szkoły i w jej okolicach zwrócono się z prośbą do Straży Miejskiej i Policji o wzmocnienie ochrony. Straż Miejska wspomaga nauczycieli w opiece nad młodzieżą w trakcie imprez szkolnych patrolując okolice placówki. Pedagog prowadzi także poradnictwo dla rodziców m.in. dotyczące samoagresji dzieci i kieruje (8 uczniów) na terapię psychologiczną i psychiatryczną. Wielokrotnie, w wypadku poważnych konfliktów lub problemów pedagog podjął się skutecznej mediacji w dużych grupach uczniów, rodziców i nauczycieli. Problemy dotyczyły przede wszystkim rywalizujących ze sobą grup kibicowskich i in.. Wspomagano również uczniów objętych kształceniem specjalnym (dzieci niedowidzące) przez zainicjowanie spotkania

początku roku szkolnego i zapoznania w/w uczniów z planem szkoły, rozkładem pomieszczeń, klas itp. Przeprowadzono też szkolenie Rady Pedagogicznej na temat pracy z dziećmi niedowidzącymi oraz spotkania zespołów nauczycielskich z rodzicami uczniów objętych kształceniem specjalnym w celu poznania potrzeb, sposobów pracy oraz nawiązania ścisłej współpracy z domem dla zapewnienia poczucia bezpieczeństwa dzieciom i ich rodzicom. Na bieżąco przeprowadzano setki rozmów profilaktycznych z uczniami i ich rodzicami oraz nauczycielami w celu budowania poczucia bezpieczeństwa i odpowiedzialności za działania. Pedagog scharakteryzował również środowisko rodzinne uczniów, którzy mają problemy z poczuciem bezpieczeństwa w szkole lub stwarzają sytuacje zagrażające innym.

IV Końcowe wyniki

1.) Próba odpowiedzi na pytania kluczowe.

Uczniowie klas pierwszych w roku szkolnym 2014/2015 czują się w szkole bezpiecznie i dobrze. Jedynie 10% z nich uznało, że nie są w pełni bezpieczni.

Ofiarami niewłaściwych zachowań rówieśników padały zarówno dzieci, którym środowisko zapewniało pełną opiekę i dobre warunki rozwoju, jak i te ze środowisk z problemami wychowawczymi, materialnymi lub z rodzin patologicznych. Częściej jednak źle czują się w szkole jednostki niemające wsparcia w rodzinie i przyjaciółach. Agresorami były z reguły dzieci, którym dom zazwyczaj pobłaża i spełnia materialne zachcianki, ale były i takie, w których środowisku dominuje bieda i przemoc. Najczęściej uczniowie Gimnazjum nr 3 doświadczali przemocy polegającej na obrażaniu, przezywaniu, roznoszeniu plotek i oszczerstw. Agresja werbalna staje się wśród pierwszoklasistów bardziej drastyczna i częstsza niż akty przemocy fizycznej.

Miejsce, w którym uczniowie dają upust swej frustracji jest przede wszystkim Internet, a reakcje na obraźliwe słowa przenoszone są do szkoły. Skala agresji fizycznej zdecydowanie się zmniejsza. Uczniowie jednak wyraźnie wskazali na kolegów z klasy III e, którzy stanowili dla nich zagrożenie. Pojawił się też problem wymuszeń. Bardzo niebezpieczną tendencją u pierwszoklasistów jest nierealizowanie obowiązku szkolnego i unikanie szkoły, która, jako wymagająca pewnego wysiłku, jawi się jako zagrożenie w ogóle. Pierwszoklasiści w przeważającej większości nie boją się nikogo

w szkole. Kilkunastu uczniów czuje strach przed nauczycielami, pedagogiem czy innymi pracownikami szkoły. Ofiary przemocy rówieśniczej, co wydaje się być oczywiste, czują strach przed kolegami ze szkoły. Natomiast, jeśli chodzi o miejsca, których obawiają się pierwszoklasiści to przede wszystkim teren poza szkołą i inne oraz, jak wynika z poprzedniego stwierdzenia, sale lekcyjne, schody i korytarze.

Uczniowie wiedzą, jakich zachowań się od nich oczekuje. Wszyscy znają wymagania i zasady panujące w szkole. Przekazują je im wychowawcy, inni nauczyciele, starsi koledzy. Niektórzy przeczytali Statut Szkoły w Internecie lub w bibliotece szkolnej. Prowadzone są lekcje wychowawcze na temat bezpieczeństwa w szkole i poza nią, realizowane są projekty profilaktyczne, pogadanki, indywidualne rozmowy z rodzicami, wychowawcami, pedagogiem. Jednak wielu uczniów wyraża przeświadczenie, że niektórzy nauczyciele nie reagują na niewłaściwe zachowanie uczniów, że zdarza się niesprawiedliwe traktowanie młodzieży, że zbyt rzadko są chwaleni za pozytywne działania. Żądają zdecydowanej i widocznej reakcji pedagogów na negatywne zachowania. Obawę uczniów o własne bezpieczeństwo pogłębia bezsilność nauczycieli. Pogłębia się współpraca z Sądem Rodinnym, Policją, Strażą Miejską, asystentami rodziny czy specjalistami prowadzącymi zajęcia rewalidacyjne.

Trudniej współpracuje się z kuratorami sądowymi nie zawsze wykazującymi aktywność na rzecz podopiecznych. To szkoła zabiega o zainteresowanie kuratorów problemami uczniów i ich rodzin.

Zachowanie uczniów diagnozowane jest stale, regularnie i konsekwentnie. Analizuje się oceny zachowania uczniów, porównuje z latami ubiegłymi. Pod wpływem tych analiz dokonuje się co roku ewaluacji WO i wprowadza zmiany w regulaminie oceniania zachowania. Ponadto wychowawcy stale monitorują ilość i treść uwag i pochwał, frekwencję uczniów i wraz z zespołami wychowawczymi wypracowują sposoby postępowania z konkretnymi zespołami klasowymi. Wymiana spostrzeżeń w w/w zespołach stała się w szkole obowiązującą regułą i zwyczajem. Nie wszyscy wychowawcy jednak w pełni wykorzystali ten model współpracy (ze szkodą dla uczniów). Od zeszłego roku szkolnego regularnie prowadzona jest również ewaluacja wewnątrzszkolna badająca obszar poczucia bezpieczeństwa uczniów, jako jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej szkoły. Wdrożono rekomendacje, zapewniając uczniom lepszą opiekę na przerwach, wprowadzając np. elektroniczne karty wstępu do szkoły, egzekwując posiadanie identyfikatorów, itp.. Szkoła stale podejmuje działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa.

Działania wychowawcze w pewnym stopniu eliminują zagrożenia i wzmacniają zachowania pożądane. Pedagog, wprowadzając mediacje w dużych grupach uczniów, rodziców i nauczycieli doprowadził do zażegnania poważnego sporu grup kibicowskich. Ograniczono częściowo agresywne i roszczeniowe postawy uczniów wymienianych przez pierwszoklasistów jako źródło zagrożenia. Wychowawca kl. I zidentyfikował sprawcę wymuszeń, czym zapewnił bezpieczeństwo i zadośćuczynienie ofierze oraz uświadomił sprawcy i jego rodzicom naganność zachowania.

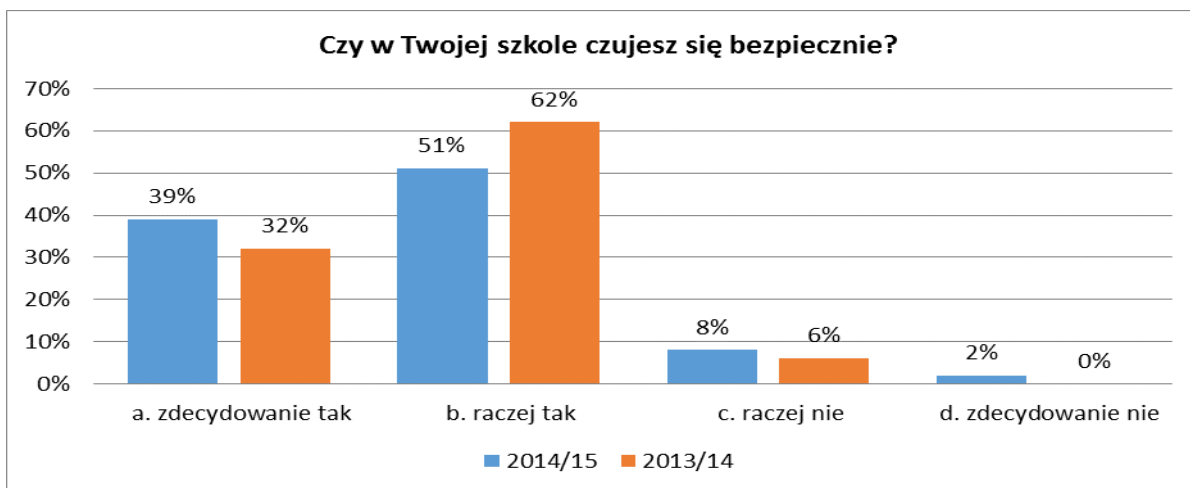
Niestety, nie udało się całkowicie wyeliminować zagrożeń wpływających na poczucie bezpieczeństwa w szkole. Specyficzne środowisko rodzinne (bieda, bezrobocie, nałogi, niewydolność wychowawcza, brak nadzoru nad dziećmi, niepełne rodziny, praca rodziców za granicą, zaspokajanie jedynie potrzeb materialnych lub nadmierne pobbłażanie i wyręczanie dzieci) uczniów Gimnazjum nr 3 zdecydowanie utrudnia wychowawcze oddziaływania szkoły, która ze swojej strony powinna także zrewidować metody i dostosować je do wymagań uczniów i nowych wyzwań cywilizacyjnych.

Restrykcje i kary, choć są niezbędne powodują często nasilenie postaw agresywnych, ostentacyjny bunt lub przeniesienie agresji na inne obszary – boisko, teren poza szkołą, Internet. Szkoła koncentruje się bardziej na usuwaniu objawów niż przyczyn problemów, dlatego policyjna prewencja nie powinna wypierać i zastępować działań najbardziej właściwych dla szkoły, tj. wychowania i psychoprofilaktyki. Bez zbudowania wspólnoty szkolnej i poczucia przynależności do niej, nie powiedzie się zapewnienie gimnazjalistom bezpieczeństwa.

2.) Analiza porównawcza wyników ewaluacji (2013/2014 i 2014/2015).

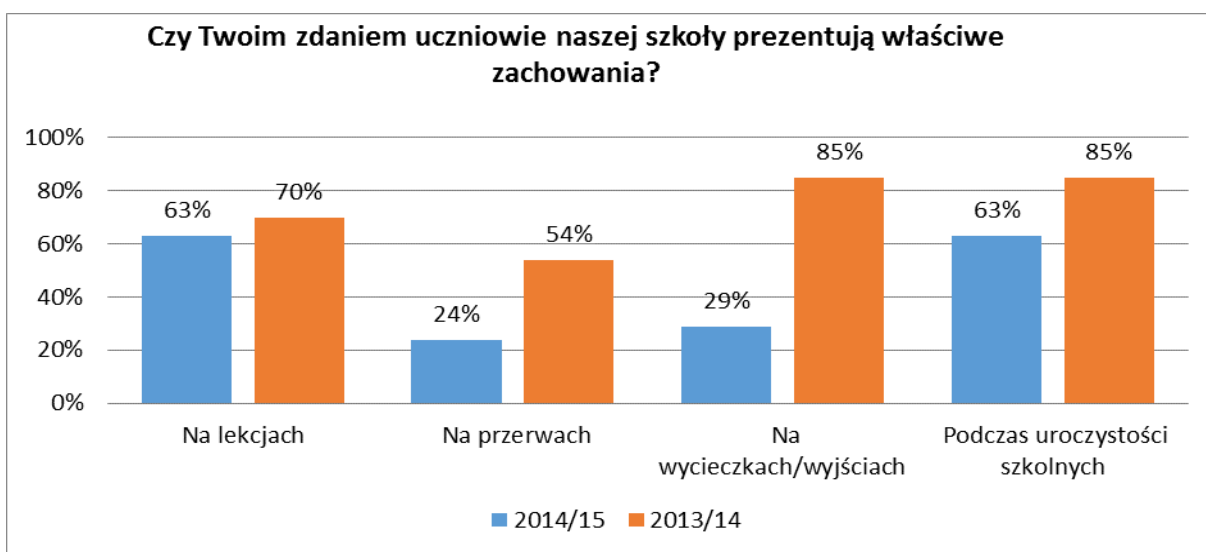
Tegorocznym pierwszoklasistom i ich rodzicom w badaniu ankietowym zadano takie same lub podobne pytania, jak uczniom i rodzicom klas starszych w zeszłym roku, by móc dokonać porównań

i określić samopoczucie oraz poczucie bezpieczeństwa w szkole najmłodszego rocznika gimnazjum. Na pytanie, czy swojej szkole uczniowie czują się bezpiecznie, w 90% odpowiedzieli zdecydowanie tak i raczej tak. Częściej niż w ubiegłym roku padła negatywna odpowiedź – raczej nie stwierdziło 8% (w 2013/2014 – 6%), a zdecydowanie nie – 2% (w 2013/2014 – 0%).

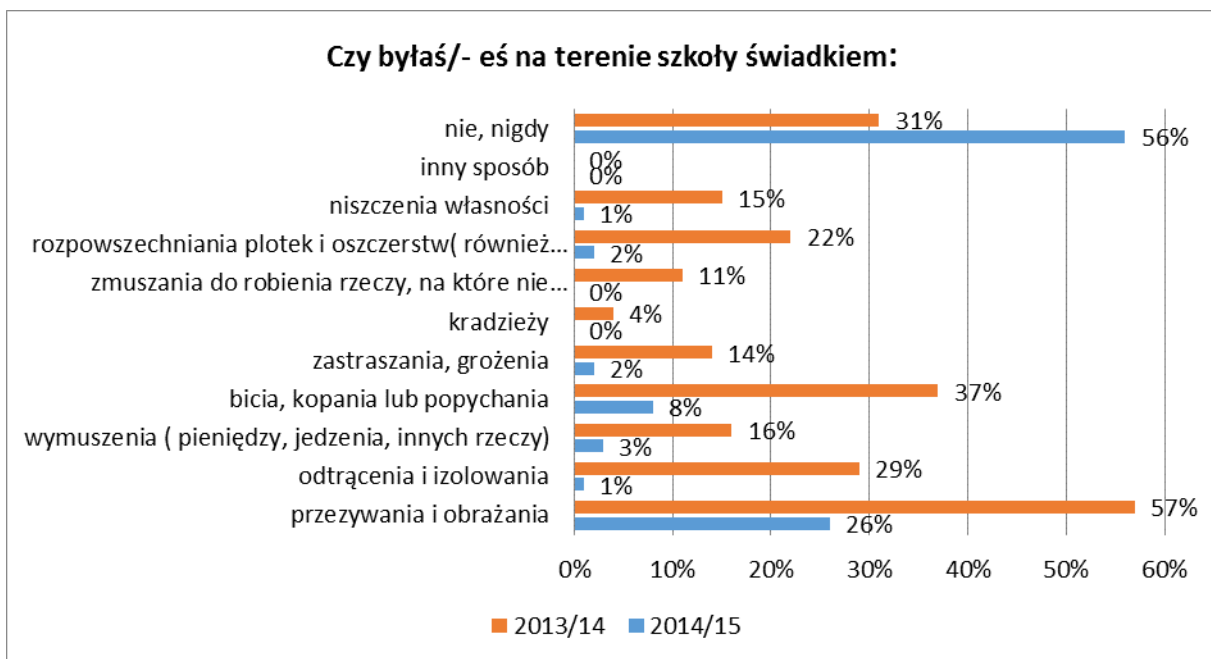

Zdecydowanie krytyczniej respondenci ocenili zachowanie uczniów szkoły w porównaniu z rokiem ubiegłym: na lekcjach niżej o 7%, na przerwach aż o 30% niżej, z gorszą oceną spotkało się też zachowanie uczniów na wycieczkach i wyjściach o 56%, na uroczystościach szkolnych o 22%. Chodzi

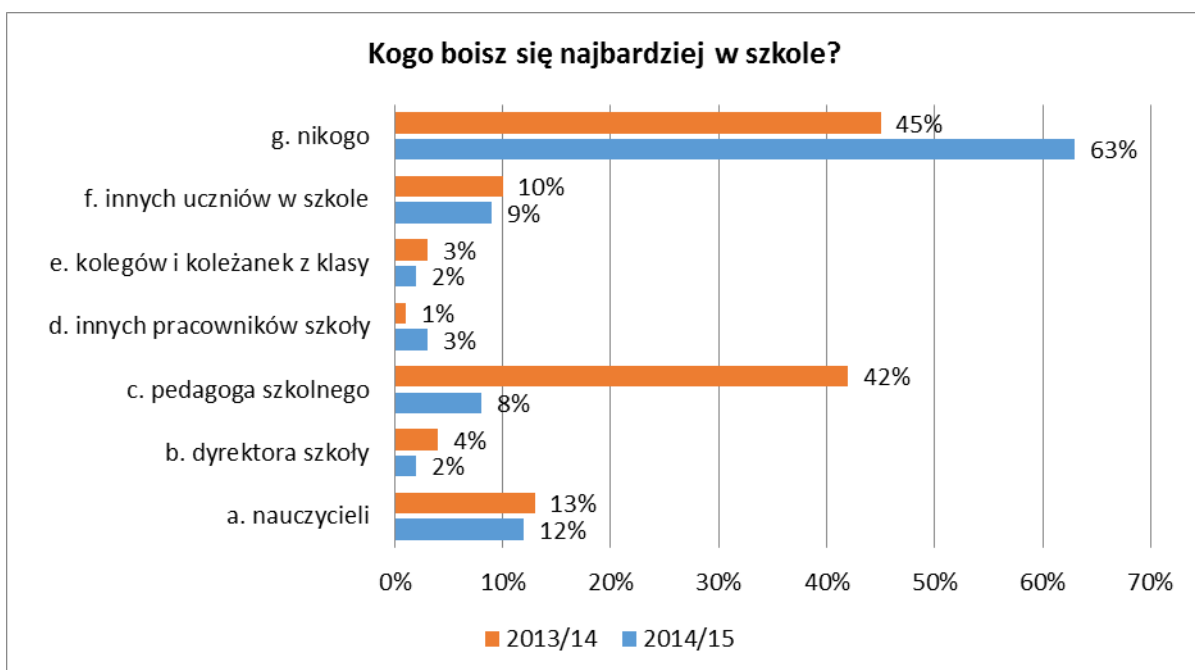
tu zapewne o ogólne zachowanie uczniów, czyli rozmowy, drobne przewinienia i niesubordynację, bo gdy następuje pytanie o konkretne zjawiska przemocy, statystyki wypadają korzystniej.

Świadcami agresywnych i niepochwanych zachowań nigdy nie było 56% uczniów, a w roku ubiegłym 31%. Spadła liczba wszystkich zaobserwowanych przez badanych przejawów agresji. Rodzice potwierdzają wskazaną przez uczniów tendencję.

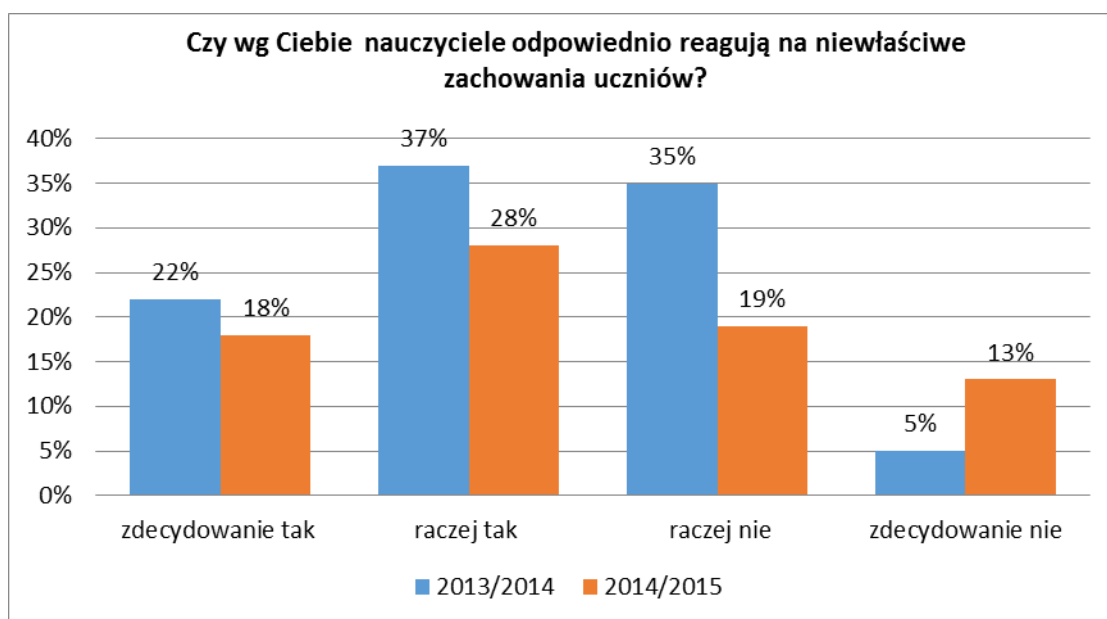
Na pytanie, kogo boją się najbardziej, uczniowie odpowiedzieli, że nikogo w 63% - w zeszłym roku – 45%. Aż 34% mniej pierwszoklasistów niż w roku 2013/2014 boi się pedagoga szkolnego, tylko o 1% mniej czuje lęk przed nauczycielami i generalnie wszystkie wskazania świadczą o wyzbywaniu się poczucia lęku przed rówieśnikami i kadrą pedagogiczną. Co ciekawe, 3% dzieci (w zeszłym roku – 1%) boi się innych pracowników szkoły.

W obecnym roku szkolnym i uczniowie i rodzice wskazali, że nie wszyscy nauczyciele odpowiednio reagują na niewłaściwe zachowania uczniów. Odpowiedzi raczej nie i zdecydowanie nie było wśród uczniów 32%, co znaczy, że sytuacja nieco uległa poprawie w porównaniu z ubiegłym rokiem, kiedy odpowiedzi negatywnych było 40%. Zdaniem rodziców tylko 16% nauczycieli nie reaguje na niewłaściwe zachowania uczniów, a w zeszłym roku twierdziło tak 19%. Dodać zapewne należy,

że uczniowie nie zawsze mają wiedzę o działaniach nauczycieli. Widzą czasem wpisywanie uwagi (jeśli ma to miejsce na lekcji) i są świadkami zwracania uwagi. Nie ma miejsca udzielanie nagan na forum szkoły, bo forma ta się nie sprawdziła. Rozmowy niewłaściwie zachowującego się ucznia z pedagogiem, rodzicami, wychowawcą odbywają się indywidualnie, więc pozostali mogą mieć wrażenie,

że nauczyciele nie reagują na złe postępowanie.

Ogólnie, w roku 2014/2015 bezpieczeństwo i samopoczucie uczniów w szkole uległy znacznej poprawie.

3.) Mocne i słabe strony szkoły

Mocne strony szkoły

- dbałość o bezpieczeństwo fizyczne uczniów przez szkolenia bhp, pierwszej pomocy;
- wzmocniona opieka nauczycieli na przerwach w miejscach newralgicznych;
- jasne zasady dyscypliny i przejrzystość oczekiwań;
- porządek organizacyjny;
- monitoring i elektroniczne karty wstępu do szkoły;
- aktywna i skuteczna współpraca wychowawców z Dyrektorem i z pedagogiem szkolnym;
- ścisła współpraca z Policją, Strażą Miejską, Sądem;
- pedagogizacja rodziców;
- udział rodziców i uczniów w ustalaniu Statutu, regulaminów, planów wychowawczych, tematyki lekcji wychowawczych, itp.;
- bogata oferta zajęć pozalekcyjnych;
- nagradzanie uczniów nie tylko za naukę ale za osiągnięcia sportowe, frekwencję, inne osiągnięcia;

- organizowanie wielu imprez sprzyjających integracji środowiska szkolnego;
- mała liczebność klas pierwszych;
- opieka nad uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- regularne badanie poziomu poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkole, ewaluacja i wdrażanie rekomendacji do działania;
- ewaluacja dokumentów szkoły inspirowana zmieniającymi się potrzebami uczniów, rodziców i nauczycieli;
- usprawnianie współpracy z rodzicami, np. kontynuacja prowadzenia specjalnych zeszytów przez uczniów z problemami, wprowadzanie nowego dziennika internetowego, dzienniczki ucznia opracowane dla szkoły.

Słabe strony szkoły

- brak konsekwencji części nauczycieli przy egzekwowaniu wymaganych zachowań uczniów;
- przypadki nierównego traktowania uczniów przez nauczycieli;
- występowanie przypadków nierealizowania obowiązku szkolnego przez uczniów;
- duża liczba gimnazjalistów z rodzin niewydolnych wychowawczo i o złej sytuacji materialnej, słabo zmotywowanych do nauki i osiągania celów życiowych;
- brak wytrwałości u uczniów w korzystaniu z oferty zajęć pozalekcyjnych;
- niedoceniające przez niektórych nauczycieli pozytywnych działań uczniów, brak ustnych pochwał za drobne osiągnięcia;

4.) Rekomendacje

- budować pozytywny klimat w szkole, jednocześnie ograniczając kontrolno – restrykcyjne formy przeciwdziałania przemocy;
- stale uświadamiać uczniom współodpowiedzialność za atmosferę panującą w szkole, i odpowiedzialność za naruszenie praw człowieka - szczególnie prawa do nietykalności i godności osobistej;
- opracować z uczniami wewnątrzklasowe regulaminy, kontrakty i odwoływać się do nich w sytuacjach konfliktowych, naruszających przyjęte zasady;
- skutecznie i nieuchronnie wyciągać ustalone konsekwencje;
- wyróżniać i pochwalać publicznie (na forum klasy) zachowania prawidłowe, postępy;
- prowadzić dalsze działania wychowawcze integrujące zespoły klasowe i ich rodziców, np. zmienić formułę Szkolnego Dnia Sportu – oprócz współzawodnictwa – piknik współorganizowany z rodzicami, zabawy integracyjne;
- zorganizować dla uczniów lekcje wychowawcze z zakresu komunikacji społecznej, rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z presją rówieśniczą;
- elastycznie reagować na potrzeby konkretnych zespołów klasowych;
- sprawiedliwie oceniać uczniów i eliminować w klasach przejawy tzw. niezdrowej rywalizacji;
- wspierać uczniów słabszych, organizować dla nich zespoły samopomocy koleżeńskiej;
- prowadzić indywidualne rozmowy z uczniami, którzy nie stosują się do przyjętych zasad, aktywizować ich podczas lekcji, zauważać ich pozytywne postawy;
- nasilić współpracę z rodzicami, wspólnie ustalać formy i kierunki postępowania;
- współpracować z instytucjami i specjalistami, dostosowując wymagania i sposób postępowania z uczniem do ich wytycznych;
- wychowawcy winni bezzwłocznie informować zespół wychowawczy o otrzymanych opiniach z poradni psychologiczno - pedagogicznej, oraz informacjach od innych specjalistów, dotyczących dostosowania wymagań, metod i sposobu pracy z uczniami.

IV Załączniki

- ankieta dla rodziców
- ankieta dla uczniów
- pytania wywiadu z Dyrektorem i pedagogiem szkolnym
- prezentacja multimedialna dla Rady Pedagogicznej
- prezentacja multimedialna dla rodziców i uczniów

V Bibliografia

- A. Komendant – Brodowska, „Agresja i przemoc szkolna – raport o stanie badań” IBE, 28 sierpnia 2014, www.eduentuzjaści.pl
- E. Nerwińska, „ Psychospołeczne uwarunkowania bezpieczeństwa w szkole”, www.ore.edu.pl
- J. Szymańska, „Dyscyplina czy budowanie przyjaznego klimatu?”, Remedium nr 8/2005
- Raport z ewaluacji wewnętrznej Gimnazjum nr 3 im. Polskich Noblistów 2013/2014

